

Sách Châm ngôn (Nhóm Phiên dịch CGKPV)

Sách Châm ngôn (Cn 1,1–31,31)

1 Đây là những châm ngôn của Sa-lô-môn, ông là con vua Đa-vít và là vua Ít-ra-en.

2 Các châm ngôn này nhằm giúp con người biết lẽ khôn ngoan và nhận lời nghiêm huấn, hiểu được những lời lẽ thâm thúy cao sâu,

3 đón nhận lời nghiêm huấn để biết cách xử sự khôn ngoan :
biết sống công bình, công minh và chính trực.

4 Các châm ngôn này cũng nhằm giúp cho kẻ ngây thơ nên sáng suốt, cho giới trẻ thêm hiểu biết và thận trọng.

5 Các châm ngôn này còn nhằm giúp ta hiểu những châm ngôn và những lời bóng bẩy, những ngôn từ và câu đố của các bậc hiền nhân.

6 Người khôn ngoan hãy nghe để được thêm kiến thức ;
người hiểu biết hãy nghe, và sẽ tìm được lời hướng dẫn.

7 Kính sợ ĐỨC CHÚA là bước đầu của tri thức.
Kẻ ngu si khinh thường khôn ngoan và lời nghiêm huấn.

8 Đây con, giáo huấn của cha, con hãy nghe, lời dạy của mẹ, con đừng gạt bỏ.

9 Vì những lời ấy sẽ là vòng hoa xinh con đội lên đầu,
là vòng kiềng con đeo vào cổ.

10 Đây con, nếu bạn người tội lỗi có rủ rê con, con chớ bao giờ ưng thuận.

11 Có thể chúng sẽ nói : "Lại đây với bạn tao.
Ta hãy nằm chờ để ra tay hạ sát,
rình cả đứa vô tội chẳng hề làm gì ta.

12 Như tử thần, ta hãy nuốt sống ăn tươi bạn chúng,
cho chúng phải sa vào âm phủ
ngay lúc còn khoẻ mạnh an lành.

13 Mọi của cải quý giá, ta sẽ chiếm hữu ;

của cướp được, ta sẽ chất đầy nhà.

14 Hãy cùng bạn tao đồng thuyền đồng hội,
rồi ta sẽ ăn đủ chia đều."

15 Đây con, nếu chúng nói như vậy,
con cũng đừng đi một đường với chúng,
cố giữ chân con xa khỏi lối chúng đi.

16 Chúng nhanh chân chạy theo điều dữ,
lại vội vàng đổ máu người ta.

17 Thật hoàn toàn vô ích
khi chim nhìn thấy lưới người giăng.

18 Chúng có ngờ đâu
chính chúng đang nằm chờ bị người ta sát hại,
đang rình gây tai hại cho chính mình.

19 Ai manh tâm trục lợi, số phận là thế đó.
Của phi nghĩa cướp đi sinh mạng người chiếm
đoạt.

20 Đức Khôn Ngoan kêu to ngoài đường phố,
cất tiếng nơi quảng trường,

21 kêu gọi chỗ ồn ào náo nhiệt,
tuyên bố nơi cổng thành :

22 "Hỡi những kẻ ngây thơ khờ dại,
các người còn chuộng sự ngu dốt đến bao giờ ?
Đến bao giờ kẻ nhạo báng còn ưa chế giễu,
đưa ngu si còn khinh sự hiểu biết ?

23 Hãy quay về nghe lời ta sửa dạy.
Đây ta tuôn đổ thần khí ta trên các người,
khiến các người hiểu rõ lời ta dạy bảo.

24 Vì khi ta gọi, các người đã khước từ ;
ta đưa tay ra, chẳng ai buồn để ý.

25 Các người đã coi thường mọi lời ta khuyên nhủ,
đã không chấp nhận lời sửa dạy của ta.

26 Còn ta, ta sẽ nhạo cười ngày người gặp hoạ,
sẽ chế giễu khi kinh hoàng ập xuống trên người,
khi kinh hoàng ập xuống như cơn bão
và tai hoạ đến tựa cuồng phong,
khi cùng quẫn với đau thương
cứ trên người mà giáng xuống.

28 Lúc ấy thiên hạ sẽ kêu đến ta, nhưng ta chẳng
đáp lời,

sẽ kiếm tìm ta, nhưng không sao gặp được.

29 Vì hiểu biết Đức Chúa, chúng chẳng ưa,

kính sợ ĐỨC CHÚA, chúng không chọn,
30 vì chúng không chấp nhận lời ta khuyên răn,
và khinh nhờn điều ta sửa dạy,
31 nên chúng phải gánh hậu quả việc chúng làm,
chuốc vào thân hết mọi điều chúng toan tính.
32 Ngây thơ mà bướng bỉnh, ắt sẽ phải thiệt thân ;
ngu đần mà vô tâm, tránh sao khỏi tự diệt.
33 Ai nghe ta sẽ sống an toàn,
được yên ổn, chẳng sợ chi tai hoạ."

2 1 Nay con, nếu lời thầy, con luôn nhận lấy,
và huấn lệnh thầy, con hằng áp ủ,
2 nếu con lắng tai nghe lẽ khôn ngoan,
và hướng lòng theo sự hiểu biết,
3 phải, nếu con cầu xin trí thông minh, van nài ơn
hiểu biết,
4 nếu con tìm khôn ngoan như tìm bạc,
và lòng kiếm như thể kho tàng,
5 thì lúc đó con sẽ hiểu thế nào là kính sợ ĐỨC
CHÚA,
và sẽ khám phá ra hiểu biết Thiên Chúa có
nghĩa là gì.

6 Vì chính ĐỨC CHÚA ban tặng khôn ngoan ;
tri thức và hiểu biết là nhờ Người mà có.
7 Ai ngay chính được Người trợ lực,
Người thành khiên thuẫn cho kẻ sống thanh
liêm,
8 giữ gìn đường nẻo người chính trực,
bảo vệ lối đi kẻ tín trung.
9 Bây giờ con sẽ hiểu thế nào là công bình,
thế nào là chính trực công minh :
đó là đường đưa tới hạnh phúc.
10 Vì khôn ngoan sẽ vào tận lòng con,
và tri thức khiến hồn con vui thú,
11 óc thận trọng sẽ giữ gìn con,
trí hiểu biết sẽ như người bảo vệ,
12 để giải thoát con khỏi lối sống xấu xa,
cứu con khỏi người nói những lời xằng bậy,
13 khỏi những kẻ bỏ đường ngay chính, đi vào nẻo
tối tăm ;
14 chúng hả hê khi phạm điều ác,

thích thú khi làm điều tội tệ xấu xa.
15 Đường chúng đầy uẩn khúc, lối chúng thật
quanh co.
16 Nhờ thế, con sẽ thoát khỏi người đàn bà trác
nết,
khỏi người phụ nữ không quen cứ nói ngon nói
ngọt.
17 Người bạn đường thời son trẻ, ả đã bỏ rơi,
giao ước của Thiên Chúa, ả hằng quên lãng.
18 Nhà nó ở nghiêng về cõi chết,
lối nó đi, dẫn tới các âm hồn.
19 Kẻ theo nó rồi, không hề trở lại,
chẳng ai tìm được đường về cõi sống.
20 Như thế con sẽ bước đi trên đường người
lương thiện,
và dõng theo lối của chính nhân.
21 Vì người ngay thẳng sẽ được an cư trong đất
nước,
người hoàn thiện sẽ lưu lại nơi đây.
22 Còn ác nhân sẽ phải xa lìa quê cha đất tổ,
phường bắt trung sẽ bị trục xuất khỏi quê
hương.

3 1 Nay con, đừng quên lãng giáo huấn của thầy,
huấn lệnh của thầy, lòng con lo giữ trọn.
2 Vì nhờ đó, con sẽ được sống lâu trăm tuổi,
và đầy tràn phúc lộc bình an.
3 Ước chi ân tình và tín nghĩa chẳng hề lìa xa
con,
nhưng nên như vòng con đeo vào cổ,
và được con ghi khắc tận đáy lòng.
4 Như vậy, con sẽ được cả Thiên Chúa lẫn phạm
nhân
yêu thương và quý chuộng.
5 Hãy hết lòng tin tưởng vào ĐỨC CHÚA,
chớ hề cậy dựa vào hiểu biết của con.
6 Hãy nhận biết Người trong mọi đường đi nước
bước,
Người sẽ san bằng đường nẻo con đi.
7 Đừng tự coi mình là khôn ngoan,
hãy kính sợ ĐỨC CHÚA và tránh xa sự dữ.

8 Như thế, da thịt con sẽ được chữa lành,
xương cốt con sẽ nên cứng cáp.

9 Cửa cải làm ra, con hãy dùng mà tôn vinh ĐỨC
CHÚA,
và hãy dâng lên Người phần hoa lợi đầu mùa
của con.

10 Nhờ thế, kho chứa của con sẽ đầy ắp lúa thơm
và bồn ép sẽ tràn trề rượu mới.

11 Nay con, chớ khinh thường khi ĐỨC CHÚA sửa
dạy con,
đừng chán ngán khi Người khiển trách.

12 Vì ĐỨC CHÚA khiển trách kẻ Người thương,
như người cha xử với con yêu quý.

13 Hạnh phúc thay người được trí khôn ngoan,
cũng như kẻ được tài phán đoán.

14 Vì được khôn ngoan thì hơn được bạc,
được hưởng lợi ích của khôn ngoan thì hơn
được vàng.

15 Khôn ngoan quý hơn cả trân châu,
không bảo vật nào của con so sánh nổi.

16 Bên hữu khôn ngoan là trường thọ,
bên tả là danh giá giàu sang.

17 Đường khôn ngoan là đường thú vị,
nẻo khôn ngoan là nẻo bình an.

18 Khôn ngoan chính là cây sự sống
đối với người nào nắm được khôn ngoan.
Giữ được khôn ngoan quả là hạnh phúc.

19 ĐỨC CHÚA dùng khôn ngoan đặt nền cho trái
đất,
dùng hiểu biết thiết lập các tầng trời.

20 Nhờ tri thức của Người,
vực sâu được khai mở và mây trời đổ mưa.

21 Nay con, đừng xao lãng,
nhưng hãy cố gắng sống khôn ngoan và thận
trọng :

22 đó sẽ là sức sống cho tâm hồn, là đồ trang sức
đeo nơi cổ.

23 Rồi bước đường con đi sẽ an toàn,
và chân con sẽ chẳng bao giờ vấp.

24 Khi ngã lưng, con không khiếp sợ.
Nằm xuống rồi là an giấc thanh thoi.

25 Đừng sợ chi khi kinh hãi bất thần ập xuống,
hay kẻ ác xông vào tấn công.

26 Vì ĐỨC CHÚA sẽ ở bên con,
giữ chân con khỏi sa vào cạm bẫy.

27 Khi có thể, con đừng từ chối làm điều lành
cho ai đáng được hưởng.

28 Khi có thể cho ngay, thì con đừng có nói :
"Đi đi, mai trở lại, rồi tôi sẽ cho anh."

29 Đừng mưu hại tha nhân,
hại người đang cùng con sống yên ổn.

30 Đừng cãi cọ với ai vô cớ,
khi họ chẳng làm gì để hại con.

31 Chớ phân bì với ai tàn bạo,
đừng chọn bất cứ con đường nào nó đã đi.

32 Vì đối với ĐỨC CHÚA, kẻ gian tà là đồ ghê tởm
;
còn những ai chính trực, thì Người nhận làm
bạn tâm giao.

33 ĐỨC CHÚA giáng lời chúc dữ xuống nhà kẻ
gian ác,
nhưng tuôn đổ phúc lành
trên nơi ở của những người chính trực công
minh.

34 Chúa chế giễu đũa hay nhạo báng,
nhưng thi ân cho kẻ khiêm nhường.

35 Người khôn ngoan được hưởng phần vinh dự,
kẻ khờ dại phải nhục nhã ê chề.

4 1 Hỡi các con,
hãy lắng nghe lời nghiêm huấn của bậc cha
anh,
và chú ý để hiểu cho tường.

2 Thật vậy, thầy ban cho các con lời khuyên quý
báu ;
đừng sao nhãng giáo huấn của thầy.

3 Thuở xưa, khi thầy còn nhỏ dại trước mặt phụ
thân
và được mẫu thân yêu dấu như con một,

4 phụ thân vẫn thường dạy thầy rằng :
"Hãy để tâm nắm chắc lời cha,
tuân giữ lệnh cha truyền, và con sẽ được sống.
5 Hiểu biết và khôn ngoan, con hãy mua hãy sắm.
Đừng bao giờ quên lãng và cũng chớ lia xa
lời miệng cha dạy dỗ.
6 Con chớ bao giờ lia bỏ khôn ngoan,
thì khôn ngoan sẽ giữ gìn con mãi.
Hãy yêu mến khôn ngoan, khôn ngoan sẽ chở
che bảo vệ.
7 Đây là bước đầu của khôn ngoan :
con hãy mua lấy khôn ngoan ;
và dùng tất cả những gì con sở hữu
mà sắm lấy hiểu biết.
8 Hãy kính trọng khôn ngoan,
con sẽ được khôn ngoan tán dương ca tụng ;
nếu con cùng khôn ngoan gắn bó,
khôn ngoan sẽ đem vinh dự lại cho con.
9 Khôn ngoan sẽ đội lên đầu con vòng hoa lộng
lẫy,
sẽ tặng cho con ngọc miện huy hoàng."
10 Nay con, hãy lắng nghe và đón nhận lời thầy
dạy bảo,
để năm tháng đời con được thêm nhiều.
11 Thầy dạy cho con biết lối khôn ngoan,
dẫn con đi trên đường ngay nẻo chính.
12 Khi con đi, bước chân sẽ thênh thang,
con có chạy cũng không hề vấp ngã.
13 Hãy bám chắc vào lời nghiêm huấn,
con chớ có lia xa, nhưng gắng mà tuân giữ,
vì đó là sự sống của con.
14 Nẻo ác nhân, con chớ đi vào,
đường kẻ xấu, con đừng bước tới.
15 Hãy tránh xa, đừng ngang qua lối ấy,
quay lưng lại, tìm lối khác mà đi.
16 Vì khi chưa làm được điều dữ, ác nhân không
tài nào chộp mắt,
khi chưa làm cho ai vấp ngã, chúng không thể
ngủ yên.
17 Vì gian ác là bánh chúng ăn
và bạo hành là rượu chúng uống.
18 Đường người công chính tựa ánh bình minh,

rực rỡ thêm cho đến hồi chính ngọ.
19 Còn đường ác nhân khác nào ngõ tối,
chúng không biết mình sẽ vấp vào đâu.
20 Nay con, lời thầy nói, con chú tâm để ý,
lời thầy dạy, con hãy lắng tai nghe :
21 đừng để mắt rời xa lời thầy,
nhưng hãy luôn gìn giữ ở tận đáy lòng con.
22 Vì lời thầy là sức sống cho ai tìm thấy
làm cho toàn thân được mạnh khoẻ an lành.
23 Hãy gìn giữ tim con cho thật kỹ,
vì từ đó mà sự sống phát sinh.
24 Miệng lọc lừa, con đẩy cho xa,
môi thâm độc, con xua cho khuất.
25 Đôi mắt con, hãy nhìn ngay phía trước,
ánh mắt con, hướng thẳng trước mặt con.
26 Đường con đi, hãy san cho phẳng,
ước chi mọi nẻo con bước được an toàn.
27 Đừng quanh bên phải, chớ quẹo bên trái,
cố giữ chân con khỏi điều xấu xa.
5 1 Nay con, khôn ngoan của thầy, con hãy chú tâm
học hỏi,
hiểu biết của thầy, con hãy lắng tai nghe,
2 để con cân nhắc thận trọng
và nói năng như người hiểu biết.
3 Quả thật, môi người đàn bà trắc nét tiết ra mật
ngọt,
miệng của nó trơn tru hơn dầu.
4 Nhưng cuối cùng, nó vẫn đắng như khổ ngải,
bén như gươm hai lưỡi.
5 Đôi chân nó đi vào cõi chết,
nó thẳng đường bước tới âm ty.
6 Đường dẫn vào sự sống, nó không theo,
nó lạc lối, mà không hay biết.
7 Vậy giờ đây, hỡi các con, hãy nghe thầy,
đừng bỏ đi khi thầy lên tiếng nói.
8 Trên đường đời, con hãy xa lánh nó,
lối vào nhà nó, con chớ lại gần,
9 kéo danh dự con bị trao vào tay người khác,
và năm tháng đời con bị nộp cho đũa bạo tàn,
10 kéo tài sản của con, người ngoài tha hồ hưởng,

và mồ hôi nước mắt của con lại giúp cho thiên hạ làm giàu,

11 để cuối cùng, khi thân tàn ma dại,
con đành phải trách phạt thân thân,

12 và phải kêu lên rằng : "Than ôi, tôi đã ghét bỏ lời nghiêm huấn,
và lời sửa dạy, lòng tôi đã coi khinh !

13 Tôi chẳng vâng theo các bậc thầy.
Không để tai nghe những người dạy dỗ.

14 Tôi suýt chịu bao nỗi khổn cùng
ở ngay giữa cộng đoàn và hội nghị !"

15 Con hãy uống từ bồn nước của con,
từ giếng của con, hãy uống nước tuôn trào.

16 Các suối nước của con, đừng để chảy ra ngoài,
các dòng nước của con, đừng để chảy ở nơi
đường phố.

17 Con cứ giữ lấy làm của riêng mình,
đừng để cho người khác dùng chung.

18 Ước gì nguồn nước của con được Chúa chúc
lành.
Hãy hưởng thú vui bên người vợ thời son trẻ.

19 Nàng là nai vàng đáng yêu, là sơn dương kiều
diễm.
Ước chi tấm thân nàng luôn làm con vui sướng
thoả thuê,
và tình yêu của nàng mãi làm con say sưa ngây
ngất.

20 Hỡi con, sao con lại mê say người đàn bà xa lạ,
ôm ấp người phụ nữ không quen ?

21 Vì ĐỨC CHÚA thấy rõ đường nẻo của mỗi
người,
hết mọi lối đi, Người đều biết cả.

22 Ác nhân vướng mắc trong tội ác của mình,
nó sa vào bẫy tội lỗi nó giăng ra.

23 Nó sẽ chết vì thiếu lời nghiêm huấn,
vì ngu si quá đỗi, nó sẽ phải lạc đường.

6 1 Hỡi con, nếu con đã bảo lãnh cho một người
bạn của mình,
hay đã bắt tay giao kèo với một người xa lạ,
2 nếu con bị trói buộc vì những điều con đã hứa

hay vướng mắc vì những lời con đã nói ra,
thì con ơi, khi đã trót rơi vào tay người bạn,
muốn thoát thân, con phải làm điều này
là hãy đi lạy lục van xin nó.

4 Đừng chớp mắt khép mi, chớ nghỉ ngơi yên
giấc.

5 Hãy tìm cách thoát thân như linh dương thoát
bẫy,
như chim thoát khỏi tay người tìm bắt chim.

6 Hỡi người biếng nhác, hãy đến xem loài kiến
sống thế nào
và nhờ đó mà trở nên khôn.

7 Nó chẳng có thủ trưởng,
chẳng có giám sát, chẳng có lãnh đạo.

8 Nhưng mùa khô đến, chúng biết tích trữ thức
ăn,
tới mùa gặt, chúng thu gom lương thực.

9 Hỡi người biếng nhác, người còn nằm đó tới
bao giờ ?
Chừng nào người mới ngủ dậy ?

10 Ngủ một chút, chớp mắt một chút, khoanh tay
nằm một chút,
11 là cái nghèo sẽ đến như tên du thủ du thực,
cảnh bần cùng sẽ đột nhập như người có vũ
trang.

12 Đây tên gian ác, đây đứa xấu xa,
nó tới lui, miệng buông lời dối trá,
13 nó nháy mắt, khều chân, dùng ngón tay ra hiệu.

14 Nó toan tính trong lòng mọi chước độc mưu
thâm,
lúc nào cũng gieo bắt hoà, xung khắc.

15 Thế nên tai hoạ sẽ giáng xuống nó thình lình,
bất ngờ nó bị suy sụp, vô phương cứu chữa.

16 Có sáu điều làm ĐỨC CHÚA gớm ghét,
có bảy điều khiến Người ghê tởm :
17 mắt kiêu kỳ, lưỡi điêu ngoa, tay đổ máu người
vô tội,
18 lòng mưu tính những chuyện xấu xa,
chân mau mắn chạy đi làm điều dữ,

19 kẻ làm chứng gian thốt ra lời dối trá,
ngươi gieo xung khắc giữa anh em.

20 Hỡi con, lệnh cha con truyền, hãy lo tuân giữ,
lời mẹ con dạy, chớ bỏ ngoài tai.

21 Những lời truyền dạy đó,
con hãy khắc trong tim, con hãy đeo vào cổ,
để ghi nhớ đêm ngày.

22 Những lời đó sẽ hướng dẫn con lúc con tới lui,
sẽ giữ gìn con khi con nằm xuống,
sẽ cùng con chuyện trò khi con thức dậy.

23 Vì huấn lệnh là ngọn đèn, lời dạy dỗ là ánh
sáng,
và lời quở trách bảo ban là đường dẫn tới sự
sống,

24 nhờ đó con sẽ được giữ gìn
khỏi tay người đàn bà trác nết,
khỏi lời đường mật của người phụ nữ đã có
chồng.

25 Đừng để sắc đẹp nó quyến rũ lòng con,
đừng để ánh mắt nó làm con mê mẩn.

26 Vì gái điếm chỉ đòi một ổ bánh thoi,
còn người phụ nữ đã có chồng
làm hỏng cả một cuộc đời cao quý.

27 Có ai dẫu lửa trong người mà không bị cháy áo
?
28 Có ai đi trên than hồng mà không bị bỏng chân
?
29 Người giao du với vợ bạn mình cũng thế,
gần gũi nàng ắt bị trừng phạt thoi.

30 Chẳng ai khinh đưa đi ăn trộm chỉ vì đói mà
muốn có ăn.

31 Tuy nhiên nếu bị bắt,
nó phải đền gấp bảy, phải giao mọi của cải trong
nhà.

32 Đàn ông ngoại tình thì mất hết lý trí,
người phạm tội ấy tự huỷ hoại đời mình.

33 Nó phải ăn đòn và mang tiếng xấu,
nổi ô nhục của nó, không làm sao gột rửa.

34 Vì người chồng sẽ nổi cơn ghen,
lúc trả thù, anh ta sẽ không mảy may thương
xót.

35 Mọi đền bù, anh ta sẽ không thèm nhận,
có đưa bao quà cáp, cũng một mực chối từ.

7 1 Hỡi con, lời thầy, con hãy giữ,
huấn lệnh của thầy, hãy áp ủ trong tim.

2 Hãy tuân giữ huấn lệnh của thầy, để cho con
được sống,
hãy giữ lời thầy dạy như con người mất con.

3 Lời giáo huấn của thầy, hãy đeo vào ngón tay,
ghi khắc trong tâm khảm.

4 Hãy gọi khôn ngoan là bà chị,
xem hiểu biết như thể người thân.

5 Nhờ thế, con sẽ được bảo vệ
khỏi người phụ nữ đã có chồng,
khỏi người đàn bà trác nết nói lời đường mật.

6 Khi thầy ngồi trong nhà, bên cửa sổ, nhìn qua
lưới mắt cáo,
7 thầy đã trông thấy một chàng giữa đám người
ngây thơ ;
trong đám thanh niên, thầy đã nhận ra một anh
ngu ngốc.

8 Chàng ta đang đi giữa phố hẹp,
gần góc đường có nhà người phụ nữ kia ;
chàng bước trên đường dẫn đến nhà cô ấy,
9 khi hoàng hôn, lúc chiều tà, hoặc giữa đêm tăm
tối.

10 Kia người phụ nữ ấy ra đón chàng,
ăn mặc như gái điếm, lòng ẩn chứa mưu gian.

11 Đó là một con người ồn ào, thích bay nhảy,
chứ không chịu chôn chân ở nhà.

12 Lúc ở công trường, khi ngoài đường phố,
góc nào cũng thấy cô ta rình chờ.

13 Cô à ôm ghi lấy chàng ta mà hôn,
giơ bộ mặt trơ trên, à nói :
14 "Em đã khẩn dâng hy lễ tạ ơn,
hôm nay em chu toàn lời khẩn ấy,
15 vì thế em ra đây để đón anh,
em tìm kiếm anh hoài và em đã gặp.

16 Giường em, em đã trải nệm êm,
trải hàng thêu nhiều màu và vải Ai-cập.

17 Chỗ em nằm, em rải dầu thơm

ché từ mộc dược, lô hội và nhục quế.

18 Hãy đến anh ơi ! Ta hãy say ngất men tình cho đến sáng,
cùng nhau ta tận hưởng khoái lạc của yêu đương.

19 Vì chồng em vắng nhà, anh ấy đã lên đường đi xa,
20 mang theo mình túi bạc ;
đến ngày rằm anh ấy mới trở về."

21 Ả hết lời cảm dỗ làm chàng ta xiêu lòng,
dùng lời đường mật mà quyến rũ ;
22 thế là chàng ta đi theo tức khắc,
như con bò đi vào lò sát sinh,
như con nai sa vào tròng vào bẫy,
23 cho đến khi một mũi tên đâm thủng ruột gan ;
hoặc như chim vội bay vào lưới,
đâu biết mình sẽ mất mạng như chơi.

24 Vậy giờ đây, các con ơi, hãy lắng nghe thầy,
và lưu tâm đến lời thầy nói.

25 Đừng để lòng con ngã theo nàng,
chớ lạc vào những lối nàng đi.

26 Vì cô ta đã làm nhiều người ngã gục,
ngay cả những người rắn rỏi nhất
cũng đều bị cô ta sát hại.

27 Nhà cô ở là đường dẫn tới âm ty,
xuống ngục sâu thăm thẳm của tử thần.

8 1 Hỏi rằng Đức Khôn Ngoan đã không mời gọi,
và Hiểu Biết đã chẳng lên tiếng đó sao ?
2 Trên đỉnh cao bên đường phố,
tại các giao lộ, Đức Khôn Ngoan đứng đó ;
3 bên cổng dẫn vào thành,
nơi lối đi tới cửa thành, Đức Khôn Ngoan kêu to
:
4 "Phàm nhân hỡi, ta mời gọi các người đó,
ta ngỏ lời với các người, hỡi con cái loài người.
5 Hỡi những kẻ ngây thơ, hãy học cho biết điều
khôn khéo ;
hỡi những người ngu xuẩn, hãy học cho biết lẽ
phải chăng.
6 Nghe đây, ta sẽ công bố những lời cao quý,

môi ta sẽ thốt lên những điều ngay thẳng.
7 Miệng ta nói sự thật, môi ta ghé tòm chuyện
gian tà.
8 Mọi lời ta nói ra đều ngay chính,
không có chi sai lạc, chẳng có gì quanh co.
9 Đối với ai am hiểu, mọi lời của ta đều đứng đắn
;
đối với người có được tri thức, mọi lời của ta
đều ngay thẳng.

10 Hãy đón nhận lời nghiêm huấn của ta quý hơn
cả bạc,
hãy đón nhận tri thức quý hơn vàng ròng.

11 Khôn ngoan đáng quý hơn cả trân châu,
không báu vật nào so sánh nổi."

12 "Ta là Khôn Ngoan, ta làm bạn cùng mưu trí,
ta biết đường suy tính đắn đo.
13 (Kính sợ ĐỨC CHÚA là gồm ghét điều dữ).
Thói kiêu căng ngạo mạn, và lối sống bất lương
cũng như những lời gian manh, trá trở,
đó là những điều ta chê ghét.

14 Ta nắm mưu lược và thành công, ta có hiểu biết
và sức mạnh.
15 Chính nhờ ta, mà vua chúa biết cầm quyền trị
nước,
các thủ lãnh có những phán quyết công bình.
16 Cũng nhờ ta, hàng lãnh đạo biết cách điều
khiển,
giới cầm quyền biết xét xử công minh.

17 Kẻ yêu ta sẽ được ta yêu lại, người tìm ta ắt sẽ
gặp ta.
18 Bên cạnh ta là giàu sang, danh giá,
là phú quý bền lâu và thịnh vượng.

19 Trái trắng ta cho hưởng quý hơn cả vàng ròng,
hoa lợi ta tặng ban tốt hơn bạc nguyên chất.

20 Ta bước đi trên lối công bình,
đi giữa nẻo công minh chính trực,
21 để làm giàu cho những kẻ yêu ta,
khiến kho tàng của họ thêm phong phú.

22 "ĐỨC CHÚA đã dựng nên ta như tác phẩm đầu
tay của Người,

trước mọi công trình của Người từ thời xa xưa nhất.

- 23 Ta đã được tấn phong từ đời đời,
từ nguyên thủy, trước khi có mặt đất.
- 24 Khi chưa có các vực thẳm,
khi chưa có mạch nước tràn đầy, ta đã được sinh ra.
- 25 Trước khi núi non được đặt nền vững chắc,
trước khi có gò nong, ta đã được sinh ra,
- 26 khi ĐỨC CHÚA chưa làm ra mặt đất với khoảng không,
và những hạt bụi đầu tiên tạo nên vũ trụ.
- 27 Đã có ta hiện diện khi Người thiết lập cõi trời,
khi Người vạch một vòng tròn trên mặt vực thẳm,
- 28 khi Người làm cho mây tụ lại ở trên cao
và cho các mạch nước vọt lên từ vực thẳm,
- 29 khi Người định ranh giới cho biển, để nước khỏi tràn bờ,
khi Người đặt nền móng cho đất.
- 30 Ta hiện diện bên Người như tay thợ cả.
Ngày ngày ta là niềm vui của Người,
trước mặt Người, ta không ngớt vui chơi,
vui chơi trên mặt đất, ta đùa vui với con cái loài người.
- 31
- 32 "Giờ đây, hỡi các con, hãy nghe ta.
Phúc thay người bước theo đường lối ta chỉ bảo.
- 33 Muốn nên khôn, phải nghe lời nghiêm huấn,
đừng bao giờ gạt bỏ.
- 34 Phúc thay người lắng nghe ta dạy,
ngày ngày canh thức trước cửa nhà ta,
túc trực ở ngay lối ra vào.
- 35 Vì gặp được ta là gặp sự sống,
và hưởng ân lộc ĐỨC CHÚA ban cho.
- 36 Còn ai phạm đến ta là làm hại chính mình,
mọi kẻ ghét ta là yêu cái chết."

9 1 Đức Khôn Ngoan đã xây cất nhà mình,
dựng lên bảy cây cột,

- 2 hạ thú vật, pha chế rượu, dọn bàn ăn
3 và sai các nữ tỳ ra đi.
Đức Khôn Ngoan còn lên các nơi cao trong thành phố
và kêu gọi :
- 4 "Hỡi người ngây thơ, hãy lại đây !"
Với người ngu si, Đức Khôn Ngoan bảo :
- 5 "Hãy đến mà ăn bánh của ta và uống rượu do ta pha chế !
6 Đừng ngây thơ khờ dại nữa, và các con sẽ được sống ;
hãy bước đi trên con đường hiểu biết."
- 7 Ai sửa dạy đứa ngoan cố là chuốc lấy khinh dể vào thân.
Ai khiển trách tên gian ác sẽ bị nó chửi rủa.
- 8 Đừng khiển trách đứa ngoan cố kéo nó thù ghét con.
Hãy khiển trách người khôn ngoan, con sẽ được họ thương mến.
- 9 Hãy giáo huấn người khôn, họ sẽ khôn hơn nữa.
Hãy dạy bảo người công chính, họ sẽ hiểu biết thêm.
- 10 Kính sợ ĐỨC CHÚA là bước đầu của khôn ngoan ;
biết Đáng Chí Thánh mới là hiểu biết thật.
- 11 Vì nhờ ta, con sẽ được sống lâu, và tăng thêm tuổi thọ.
- 12 Nếu con khôn thì chính con được hưởng,
còn con ngoan cố thì gánh chịu một mình.
- 13 Mụ Khờ Dại là một mụ đàn bà âm ỉ,
đần độn, chẳng hiểu biết chi.
- 14 Mụ ngồi bên cửa nhà,
trên gai, hay tại những nơi cao trong thành phố,
15 để mời mọc kẻ qua người lại, mời những ai đi đường :
- 16 "Hỡi người ngây thơ, hãy lại đây !"
Với người ngu si, mụ bảo :

17 "Nước uống lén mới ngọt, bánh ăn vụng mới ngon."
18 Nhưng nào ai biết được bóng âm hồn lảng vảng nơi đây,
và thực khách mụ mòi lại phải ở trong chốn âm ty sâu thẳm.

10 1 Châm ngôn của vua Sa-lô-môn.
Con khôn làm cha vui sướng,
con dại làm mẹ buồn phiền.
2 Cửa phi nghĩa nào lợi ích chi,
sống công chính mới cứu ta khỏi chết.
3 ĐỨC CHÚA không để kẻ công chính phải đói bao giờ ;
Người gạt bỏ tham vọng phường gian ác.
4 Kẻ biếng nhác phải chịu cảnh nghèo hèn,
người siêng năng được giàu sang phú quý.
5 Mùa hè thu hoạch là khôn,
mùa gặt ngủ vùi là nhục.
6 Đầu người công chính được Chúa chúc lành,
miệng kẻ gian ác chất chứa lời độc địa.
7 Người ngay chính được tưởng nhớ và ngợi khen,
còn tên tuổi kẻ gian tà sẽ mai một.
8 Người có trí khôn ngoan đón nhận các lệnh truyền,
kẻ môi miệng dại khờ sẽ bị tiêu vong.
9 Ai sống liêm chính sẽ được an toàn,
kẻ đi đường quanh co ắt sẽ bị phát hiện.
10 Kẻ nháy mắt sẽ gây ra đau khổ,
người thẳng thắn rầy la sẽ đem lại an hoà.
11 Miệng người ngay là suối nguồn sự sống,
miệng kẻ ác ẩn giấu bạo hành.
12 Ghét ghen sinh cãi vã,
tình yêu khoả lấp mọi lỗi lầm.
13 Khôn ngoan ở trên môi người sáng suốt,
roi vọt đập xuống lưng kẻ ngu si.
14 Người khôn giữ kỷ điều mình biết,
kẻ ngu mở miệng là tai hoạ đến gần.
15 Cửa cải người giàu là thành trì kiên vững,
cảnh nghèo khiến kẻ yếu thế phải tiêu vong.

16 Lương bổng của người ngay dẫn đến sự sống,
huê lợi của kẻ ác đưa đến tội khiên.
17 Người giữ lời nghiêm huấn thì đi trong sinh lộ,
kẻ khinh lời sửa dạy ắt sẽ bị lạc đường.
18 Môi lọc lừa che giấu lòng thù ghét,
kẻ buông lời vu cáo là đứa ngu si.
19 Người năng nói năng dối,
ai dè giữ lời nói mới là người khôn.
20 Lưỡi người ngay là bạc ròng hảo hạng,
tâm kẻ dữ chẳng đáng giá bao nhiêu.
21 Môi kẻ ngay nuôi sống nhiều người,
còn đứa dại chết vì dốt nát.
22 Chính phúc lành của ĐỨC CHÚA cho ta được giàu sang,
vắt vả nhọc nhằn chẳng thêm chi vào đó.
23 Gây tội ác là trò tiêu khiển của người ngu,
còn khôn ngoan là thú vui cho người hiểu biết.
24 Ác nhân khiếp sợ chi là gặp ngay điều đó,
chính nhân mong ước gì, ắt sẽ được ban cho.
25 Cuồng phong thổi qua, ác nhân đâu còn nữa,
nhưng người ngay chính vẫn bền vững ngàn năm.
26 Giấm làm ghê răng, khói làm cay mắt,
đứa lười làm bực bội người sai nó đi.
27 Ai kính sợ ĐỨC CHÚA sẽ được trường thọ,
còn tuổi đời đứa ác bị rút ngắn đi.
28 Mong ước của người ngay dẫn đến vui mừng,
hy vọng của ác nhân sẽ tan thành mây khói.
29 Đường lối của ĐỨC CHÚA là thành lũy chở che người liêm chính,
nhưng lại khiến kẻ làm điều ác phải tiêu vong.
30 Muôn đời người ngay không nao núng,
còn ác nhân sẽ chẳng được sống ở quê hương.
31 Miệng người công chính nói điều khôn ngoan,
lưỡi đứa gian tà sẽ bị xẻo đi mất.
32 Môi người ngay làm kẻ nghe hả dạ,
miệng đứa ác nói toàn chuyện dối gian.
11 1 ĐỨC CHÚA ghê tởm bàn cân gian,
nhưng ưa thích quả cân chính xác.
2 Kiêu hãnh đi liền với ô nhục,

khôn ngoan ở với kẻ khiêm nhường.

3 Đức liêm khiết của người chính trực sẽ dẫn lối họ đi, còn mưu mô của kẻ lọc lừa khiến chúng bị tiêu diệt.

4 Trong ngày thịnh nộ, của cải ích lợi chi, chỉ đức công chính mới cứu khỏi tử thần.

5 Đức công chính của người sống vẹn toàn sẽ giúp họ thẳng đường tiến bước, còn ác nhân lại sa vào chính mưu độc của nó.

6 Đức công chính của người ngay thẳng sẽ cứu họ, còn kẻ lừa đảo lại mắc bẫy vì tham lam.

7 Khi ác nhân nằm xuống, mối hy vọng của nó tiêu tan, và niềm cậy trông vào của cải cũng tan thành mây khói.

8 Người công chính được thoát cảnh hiểm nghèo, đưa gian tà lại rơi vào thế chổ.

9 Quân vô đạo dùng miệng lưỡi làm hại tha nhân, bậc chính nhân nhờ tri thức mà được cứu thoát.

10 Chính nhân thịnh đạt, cả thành mừng rỡ, kẻ ác tiêu vong, ai cũng reo hò.

11 Người ngay chúc phúc, cả thành được thịnh vượng, ác nhân mở miệng, cả thành phải tiêu vong.

12 Kẻ thiếu lương tri mới khinh khi người khác, người giàu hiểu biết thì ngậm miệng làm thinh.

13 Đưa ngồi lê đôi mách sẽ tiết lộ điều bí mật, còn người tín cẩn giữ kín chuyện riêng tư.

14 Thiếu lãnh đạo, dân tộc bị sụp đổ, nhiều cố vấn, đất nước được an ninh.

15 Ai bảo lãnh người lạ sẽ chuốc họa vào thân, kẻ ghét chuyện giao kèo được bình yên vô sự.

16 Đàn bà có duyên được tiếng tăm, đàn ông gan dạ được giàu có.

17 Người nhân hậu làm ích cho bản thân, kẻ tàn nhẫn lại làm hại chính mình.

18 Kẻ làm điều ác lãnh đồng lương hư ảo, người gieo công chính được phần thưởng vững bền.

19 Người thực thi công chính được đi vào cõi sống,

kẻ theo đuổi gian tà phải đến chốn tử vong.

20 ĐỨC CHÚA ghê tởm tâm địa quanh co, nhưng lối ưa thích sống vẹn toàn.

21 Hẳn ác nhân không thoát khỏi hình phạt, nhưng giống nòi người công chính sẽ được cứu nguy.

22 Phụ nữ đẹp người mà không đẹp nét khác chi khuyên vàng đem xỏ mũi heo.

23 Khát vọng của chính nhân ắt sẽ được thành tựu, hy vọng của kẻ ác đáng chịu thịnh nộ thôi.

24 Người hào phóng lại được thêm giàu có, kẻ hà tiện lại lâm cảnh túng nghèo.

25 Người rộng lượng được phương phi béo tốt, chính kẻ cho uống lại được uống thoả thuê.

26 Dân chúng nguyện rửa kẻ đầu cơ lúa gạo, nhưng chúc phúc cho người đem bán ra.

27 Người tìm kiếm điều thiện thì gặp được ân phúc, kẻ chạy theo điều ác, điều ác đến bên mình.

28 Ai cậy trông vào của cải, người ấy sẽ quy ngã, còn chính nhân sẽ vươn lên như cành lá xanh tươi.

29 Ai gây bất thuận trong nhà sẽ chẳng có chi làm di sản, kẻ ngu si đàn độn phải làm đầy tớ cho người khôn.

30 Người công chính được thừa hưởng cây sự sống, kẻ khôn ngoan chinh phục được lòng người.

31 Người công chính còn lãnh thưởng phạt nơi trần thế, huống chi là kẻ tội lỗi, đưa ác tâm.

12 1 Yêu lời nghiêm huấn là yêu tri thức, ghét lời sửa dạy là đại dột ngu si.

2 ĐỨC CHÚA quý chuộng người lương thiện, nhưng Người kết án kẻ mưu mô.

3 Kẻ làm ác đâu đứng vững được hoài, nền móng của chính nhân chẳng bao giờ lay chuyển.

4 Có vợ đảm đang như được mang ngọc miện,

có vợ hư hỏng như bị bệnh mục xương.
5 Người ngay chính chỉ nghĩ chuyện công minh,
kẻ gian tà luôn bày mưu lường gạt.
6 Lời kẻ ác giương bẫy giết người,
miệng chính nhân thì lo cứu sống.
7 Ác nhân đã bị lật nhào là không còn nữa,
còn nhà người công chính vẫn đứng nguyên.
8 Người biết điều phải trái sẽ được khen ngợi,
kẻ phán đoán lệch lạc sẽ bị khinh chê.
9 Thà làm dân thường mà có một đầy tớ
còn hơn ra bộ ông lớn mà chẳng đủ cơm ăn.
10 Người công chính chăm lo cho sự sống đàn vật,
còn ác nhân thì thâm độc tận đáy lòng.
11 Người canh tác đất đai được no đầy cơm bánh,
kẻ chạy theo chuyện phù phiếm là đũa ngu si.
12 Lưới dò của kẻ xấu lôi cuốn ác nhân,
cội rễ của người công chính thì bền vững.
13 Vì tội lỗi của đôi môi mà ác nhân sa bẫy,
còn người công chính được thoát cảnh khổ
cùng.
14 Người ăn nói tử tế sẽ được bao điều tốt đẹp,
mỗi người sẽ lãnh hậu quả việc mình làm.
15 Kẻ ngu cứ tưởng mình đi đường ngay chính,
ai nghe lời khuyên nhủ mới là người khôn.
16 Kẻ ngu si không tìm được giận dữ,
người khôn khéo biết nén nhục nuốt sầu.
17 Ai trình bày sự thật thì nói lên công lý,
kẻ làm chứng gian toàn bịa chuyện lọc lừa.
18 Lời nói bừa bãi khác nào mũi gươm đâm,
miệng lưỡi khôn ngoan lại chữa trị cho lành.
19 Lời ngay thật lưu tồn mãi mãi,
lưỡi dối gian chỉ có một thời.
20 Lòng kẻ mưu điều ác chất đầy chuyện lừa đảo,
người cổ vũ hoà bình được chan chứa niềm vui.
21 Người công chính không khi nào gặp nạn,
còn ác nhân, tai hoạ cứ dập dồn.
22 Đôi môi gian tà bị ĐỨC CHÚA ghê tởm,
kẻ thực thi chân lý thì được Người mến thương.
23 Người khôn khéo chẳng khoe điều mình biết,
kẻ đại khờ để lộ chuyện ngu si.
24 Người cần mẫn sẽ nắm quyền thống trị,
kẻ biếng lười thì bị bắt làm phu.

25 Mối lo lắng trong lòng khiến con người suy sụp,
nhưng những lời tử tế làm cho họ hân hoan.
26 Người công chính dẫn lối cho bạn bè,
nhưng đường ác nhân đi khiến chúng bị lạc.
27 Kẻ lười biếng có thịt săn cũng không chịu nấu,
nhưng siêng năng là vốn quý của con người.
28 Đường công minh đưa tới sự sống,
lối gian tà dẫn đến tử vong.
13 1 Con khôn giữ lời cha nghiêm huấn,
kẻ nhạo báng chẳng nghe lời sửa dạy.
2 Người nói điều lành thì được hưởng điều lành,
còn quân phản trắc chỉ thích gây bạo động.
3 Giữ mồm giữ miệng là bảo toàn mạng sống,
khuê môi múa mép ắt sẽ phải thiệt thân.
4 Kẻ lười biếng thèm muốn mà chẳng được gì,
người chuyên cần muốn chi cũng được thoả
mãn.
5 Người chính trực ghét lời dối trá lọc lừa,
kẻ gian ác làm điều xấu xa ô nhục.
6 Đức công chính giữ gìn người sống thanh liêm,
còn tội lỗi đưa ác nhân đến chỗ tiêu diệt.
7 Người chẳng có chi thì khoe mình giàu có,
kẻ nhiều của cải lại làm bộ túng nghèo.
8 Cửa cải có sức chuộc mạng người,
còn kẻ nghèo chẳng nghe ai trách móc.
9 Ánh sáng người chính trực đem lại niềm vui,
ngọn đèn của ác nhân sẽ bị dập tắt.
10 Tự mãn tự kiêu chỉ gây ra cãi cọ,
nghe lời khuyên nhủ thì sẽ được khôn ngoan.
11 Cửa cải mau tăng sẽ mau giảm,
ai từ từ thu góp sẽ giàu lên.
12 Giấc mộng chưa thành làm trái tim khắc khoải,
ước mơ toại nguyện là cây ban sự sống.
13 Coi khinh lời dạy sẽ bị tiêu vong,
tôn trọng lệnh truyền sẽ được ân thưởng.
14 Giáo huấn của hiền nhân là suối nguồn sự sống
giúp chúng ta tránh phạm bẫy tử thần.
15 Biết xử sự thì người đời mộ mến,
theo đường bất tín sẽ chẳng tới đâu.
16 Người khôn ý thức việc mình làm,

kẻ ngu để lộ điều đại dột.

17 Sứ giả gian manh chỉ gây nên tai hoạ,
sứ giả trung tín là phương thuốc chữa lành.

18 Coi khinh lời nghiêm huấn ắt phải nghèo phải
nhục,
tuân giữ lời sửa dạy hẳn sẽ được hiển vinh.

19 Ước mơ thành tựu khiến tâm hồn vui thú,
từ bỏ gian tà là điều đưa ngu ghê tởm.

20 Đi với người khôn, ắt sẽ nên khôn,
chơi cùng kẻ dại, sẽ mang lấy hoạ.

21 Điều bất hạnh bảm sát người tội lỗi,
chuyện may lành là phần thưởng của chính
nhân.

22 Người đức độ để gia sản tới đời con đời cháu,
của cải đưa tội lỗi lại dành cho chính nhân.

23 Đắt người nghèo vỡ hoang thì dồi dào lương
thực,
nhưng nhiều kẻ mất mạng vì bắt công.

24 Kẻ ghét con mới không dùng roi vọt,
người thương con sẽ lo sửa phạt con.

25 Chính nhân được ăn no, kẻ ác phải đói bụng.

14 1 Phụ nữ khôn ngoan xây dựng cửa nhà,
phụ nữ dại dột tự tay phá đổ.

2 Người sống đời ngay thẳng thì kính sợ ĐỨC
CHÚA,
kẻ lạc xa chính lộ lại khinh dể Người.

3 Miệng kẻ dại có mầm kiêu ngạo,
môi người khôn bảo vệ người khôn.

4 Không có bò, máng ăn trống rỗng,
nhờ sức trâu, nguồn lợi dồi dào.

5 Chứng nhân ngay thật thì không hề gian dối,
chứng nhân xảo trá toàn nói chuyện dối gian.

6 Đưa nhạo báng tìm khôn ngoan chẳng thấy,
người hiểu biết gặp tri thức dễ dàng.

7 Bạn hãy tránh xa đứa ngu si dại dột,
vì biết rằng hẳn chẳng có lời lẽ khôn ngoan.

8 Cái khôn của kẻ sáng suốt là biết rõ đường
mình đi,
cái dại của kẻ ngu si là đi lường gạt.

9 Kẻ ngu nhạo báng hy lễ đền tội,

và ơn Chúa ở với những người ngay.

10 Nỗi đắng cay chỉ riêng lòng mình biết,
niềm hân hoan đâu chia sẻ được với người
ngoài.

11 Nhà của ác nhân sẽ bị tàn phá,
lều của người ngay ngày càng phát đạt.

12 Có con đường xem ra ngay thẳng,
nhưng rốt cuộc lại đưa đến tử vong.

13 Cả khi cười, lòng vẫn vương sầu muộn,
sau niềm vui lại đến nỗi buồn phiền.

14 Kẻ bất trung lãnh hậu quả do cách mình sống,
người tử tế hưởng hoa trái của việc mình làm.

15 Kẻ khờ khạo ai nói gì cũng tin,
người khôn ngoan thì đắn đo từng bước.

16 Người khôn sợ điều dữ và tìm cách tránh xa,
kẻ dại thì hung hăng và tự tin quá đáng.

17 Người nóng tính làm những điều đại dột,
đứa mưu mô bị kẻ ghét người khinh.

18 Kỳ phần của kẻ ngây thơ là dại dột,
tri thức là triều thiên trên đầu người khôn.

19 Kẻ xấu phải cúi mình trước mặt người lành,
kẻ ác chầu chực nơi cửa nhà người công chính.

20 Kẻ nghèo khó, láng giềng cũng ghét bỏ,
người giàu sang có vô số bạn bè.

21 Khinh rẻ tha nhân thì mắc tội,
nhưng xót thương kẻ nghèo là có phúc.

22 Kẻ mưu toan điều ác lại chẳng làm lạc sao ?
Người toan làm điều thiện sẽ gặp được nhân
nghĩa tín thành.

23 Chịu cực là có ăn,
nói suông thì chỉ tổ đói nghèo.

24 Phú quý là triều thiên của người khôn,
còn kẻ ngu thì dại vẫn hoàn dại.

25 Chứng nhân ngay thật cứu được bao mạng
người,
chứng nhân dối trá chỉ làm trò bịp bợm.

26 Kính sợ ĐỨC CHÚA sẽ được an toàn kiên
vững,
Người là nơi ẩn náu cho con cái Người.

27 Kính sợ ĐỨC CHÚA là nguồn sự sống,
giúp ta tránh được phạm bẫy tử thần.

28 Đông dân, nhà vua được mạnh thế,

thiếu dân, lãnh tụ sẽ đổ nhào.

29 Người chậm giận thì đầy sáng suốt,
kẻ nóng tính để lộ cái dại khờ.

30 Tâm hồn bình an là nguồn sống cho thể xác,
nhưng lòng ghen ghét tựa chứng bệnh mục
xương.

31 Ấp bức người yếu thể
là sỉ nhục Đấng tạo thành nên họ,
thương xót kẻ khó nghèo
là tôn kính Đấng dựng nên người đó.

32 Ác nhân té nhào vì điều ác nó gây ra,
chính nhân vững dạ vì đã sống vẹn toàn.

33 Khôn ngoan ngự trị trong lòng người hiểu biết,
nhưng chẳng ai thấy nó trong dạ đứa ngu si.

34 Đức công chính đem cường thịnh cho nước,
còn tội lỗi gây nhục nhằn cho dân.

35 Bày tôi mưu trí được hưởng ơn vua,
bày tôi bất tài làm vua thịnh nộ.

15 1 Câu đáp dịu dàng khiến cơn giận tiêu tan,
lời nói khiêu khích làm nổi cơn thịnh nộ.

2 Lưỡi người khôn tiết ra tri thức,
miệng kẻ dại tuôn chuyện ngu si.

3 Mất ĐỨC CHÚA ở mọi nơi mọi chỗ
hàng dơi theo kẻ dữ người lành.

4 Lời xoa dịu tựa cây ban sự sống,
lời nham hiểm làm tan nát tâm can.

5 Kẻ ngu khinh lời cha nghiêm huấn,
ai giữ lời sửa dạy sẽ nên khôn.

6 Nhà người ngay dư đầy cửa cải,
nhưng huê lợi của kẻ ác gây bối rối âu lo.

7 Môi người khôn truyền bá kiến thức,
lòng kẻ dại chẳng được thể đâu.

8 ĐỨC CHÚA ghê tởm hy lễ của đứa ác,
nhưng ưa thích lời cầu của kẻ ngay.

9 ĐỨC CHÚA ghê tởm lối sống của ác nhân,
nhưng mến thương người theo đuổi sự công
chính.

10 Kẻ rời xa đường ngay chính sẽ bị nghiêm trị,
ai khinh thường lời sửa dạy sẽ phải mạng vong.

11 Âm phủ, âm ty còn phơi bày trước nhan ĐỨC
CHÚA,
huống chi là lòng dạ con người !

12 Kẻ nhạo báng không thích bị khiển trách,
cũng chẳng chịu đến với người khôn.

13 Lòng mừng vui làm hân hoan nét mặt,
lòng sầu muộn khiến tâm trí rã rời.

14 Trí người minh mẫn kiếm tìm tri thức,
miệng kẻ ngu si ham thích chuyện điên rồ.

15 Kẻ cùng khốn thấy ngày nào cũng xấu,
đời người vui là yến tiệc kéo dài.

16 Ít của ít tiền mà biết kính sợ ĐỨC CHÚA
hơn có cả kho tàng mà cứ phải âu lo.

17 Thà bữa rau bữa cháo mà yêu thương nhau
còn hơn mâm cao cỗ đầy mà bất hoà bất thuận.

18 Kẻ nóng tính gây ra cãi vã,
người chậm giận làm dịu cuộc đời.

19 Đường kẻ lười bị rào gai cản trở,
lối người ngay được bồi đắp thênh thang.

20 Con khôn làm hài lòng cha,
đứa dại không nể mặt mẹ.

21 Kẻ ngu si lấy điều dại làm vui,
người hiểu biết cứ thẳng đường mà tiến.

22 Thiếu bản bạc, chương trình đổ vỡ,
nhiều cố vấn, ắt sẽ thành công.

23 Biết đối đáp khiến con người vui thú,
nói đúng lúc, thật tốt đẹp dường bao !

24 Người khôn theo con đường đưa lên sự sống,
tránh con đường dẫn xuống âm ty.

25 Nhà đứa kiêu căng, ĐỨC CHÚA giạt cho sập,
đất kẻ goá bụa, Người giữ vững đường ranh.

26 ĐỨC CHÚA ghê tởm những mưu đồ xấu xa,
còn lời lẽ nhân hậu thì thuần khiết.

27 Kẻ hám lợi làm tan hoang nhà cửa,
người khinh chê quà hối lộ sẽ được sống lâu.

28 Người công chính nghĩ suy rồi mới đáp,
miệng kẻ ác tuôn trào chuyện xấu xa.

29 ĐỨC CHÚA ở xa phùng gian ác,
nhưng nghe lời nguyện của chính nhân.

30 Cái nhìn ngời sáng làm tâm hồn vui sướng,
tin tức may lành khiến xương cốt vững vàng.

31 Kẻ lắng nghe lời sửa dạy, lời ban sự sống,

sẽ được cư ngụ với những bậc khôn ngoan.

32 Bỏ lời nghiêm huấn là coi rẻ chính mình,
nghe lời sửa dạy là sắm lấy hiểu biết.

33 Lòng kính sợ ĐỨC CHÚA là trường dạy khôn
ngoan,
khiêm nhu là đường dẫn đến vinh dự.

16 1 Suy nghĩ lo toan là việc của con người,
còn nói câu trả lời là do ĐỨC CHÚA.

2 Con người cho lối sống của mình là trong sáng,
nhưng ĐỨC CHÚA thấu suốt mọi tâm can.

3 Hãy ký thác việc bạn làm cho ĐỨC CHÚA,
dự tính của bạn ắt sẽ thành công.

4 Mọi việc ĐỨC CHÚA làm đều có cùng đích
riêng,
người ác được dựng nên là cho ngày tai hoạ.

5 Đưa kiêu căng làm ĐỨC CHÚA ghê tởm,
hắn nó không thoát khỏi án phạt đau.

6 Nhờ nhân nghĩa tín thành mà tội được xoá bỏ,
nhờ kính sợ ĐỨC CHÚA mà tránh được sự dữ.

7 Khi ĐỨC CHÚA hài lòng về lối sống của ai
Người khiến cả quân thù cũng làm hoà với kẻ
ấy.

8 Thà ít của cải mà sống công chính
hơn nhiều huê lợi mà thiếu công minh.

9 Tâm trí con người nghĩ ra đường lối,
còn ĐỨC CHÚA hướng dẫn từng bước đi.

10 Lời vua là lời sấm,
mở miệng ra phân xử, vua sẽ chẳng sai lầm.

11 Cán cân và bàn cân chính xác là của ĐỨC
CHÚA,
mọi quả cân trong túi là sản phẩm của Người.

12 Làm điều dữ là chuyện vua ghê tởm,
vì nhờ sống công chính mà ngai báu vững bền.

13 Lời lẽ chân thành khiến vua quý chuộng,
vua yêu thương kẻ ăn nói thẳng ngay.

14 Con giận của vua báo tin thần chết đến,
biết làm vua nguôi giận ấy mới là người khôn.

15 Long nhan rạng rỡ là bày tôi được sống,
ơn vua ban xuống như mây đổ mưa xuân.

16 Được khôn ngoan tốt hơn được vàng,

được hiểu biết quý hơn được bạc.

17 Nẻo đường người chính trực tránh xa điều ác ;
ai để mắt nhìn lối mình đi thì sinh mạng an toàn.

18 Kiêu căng đưa đến sụp đổ,
ngạo mạn dẫn đến té nhào.

19 Thà sống tự hạ với kẻ khiêm nhu
hơn chia chiến lợi phẩm với phường kiêu hãnh.

20 Kẻ chú tâm vào lời Chúa dạy sẽ gặp chuyện tốt
lành,
người đặt niềm tin vào ĐỨC CHÚA thật hạnh
phúc dường bao.

21 Người có trí khôn ngoan được coi là sáng suốt,
lời ngọt ngào làm cho sức thuyết phục gia tăng.

22 Kẻ có lương tri là có nguồn sự sống,
sự dại khờ là hình phạt kẻ ngu si.

23 Trí khôn ngoan làm miệng nên khéo léo
và thêm sức thuyết phục cho đôi môi.

24 Lời tử tế là tặng mật ong
làm cổ họng ngọt ngào, khiến xương cốt lành
mạnh.

25 Có con đường xem ra ngay thẳng,
nhưng rốt cuộc lại đưa đến tử vong.

26 Miệng muốn ăn khiến con người vất vả,
vì bụng đói nên đầu gối phải bò.

27 Quân vô lại đào hố gây tai ương,
đôi môi nó như lửa hồng cháy bỏng.

28 Kẻ dối gian gây bất hoà tranh chấp,
tên mách lẻo chuyên chia rẽ bạn bè.

29 Người thô bạo phỉnh phờ bằng hữu,
dẫn họ vào đường nẻo xấu xa.

30 Nháy mắt mím môi, nghĩ ra điều dối trá
là làm sự ác rồi.

31 Mái đầu bạc là triều thiên vinh hiển
được tặng ban cho kẻ sống công chính.

32 Người chậm giận thì hơn trang hào kiệt,
người tự chủ hơn kẻ chiếm được thành.

33 Người ta gieo quẻ trong vạt áo,
nhưng mọi quyết định của phạm nhân
đều bắt nguồn từ ĐỨC CHÚA.

17 1 Thà ăn mẩu bánh khô mà được êm ấm

còn hơn đầy yến tiệc mà nhà cửa bắt hoà.
2 Đầy tớ tài giỏi thì hơn cả đứa con hư đốn,
lại được chia gia sản với anh em trong nhà.
3 Lò thử vàng, nồi thử bạc,
còn ĐỨC CHÚA thử lòng dạ con người.
4 Phường gian ác để tâm đến những lời bất
chính,
quân lừa đảo lắng tai nghe những chuyện hại
người.
5 Chế giễu kẻ lâm cảnh túng nghèo là sỉ nhục
Đấng tạo thành nên họ.
Vui mừng khi người gặp tai ương
thì sẽ không thoát khỏi án phạt.
6 Triều thiên của người già là đàn con cháu,
vinh dự của con cái là chính người cha.
7 Lời tao nhã đâu có hợp với kẻ ngu dốt,
lời dối gian càng không hợp với người thanh
cao.
8 Quà hối lộ là bùa mê dưới mắt người đem biếu,
người đó làm gì cũng thành công.
9 Ai muốn có bạn bè thì quên đi làm lỗi,
nhắc hoài chuyện cũ làm cho bạn xa mình.
10 Trăm roi đánh người dại
không bằng một lời máng người khôn.
11 Ác nhân chỉ mưu tìm nổi loạn,
nhưng một sứ giả dữ dằn sẽ được sai đến trừng
trị nó.
12 Gặp gấu mẹ mất con
còn hơn gặp người ngu lên cơn rồ dại.
13 Bất hạnh sẽ không chịu rời bỏ,
nhà kẻ nào lấy oan đền ơn.
14 Bắt đầu cãi cọ là như để cho nước vỡ bờ,
hãy tránh xa trước khi cuộc tranh cãi bùng nổ.
15 Bệnh vực đứa ác, kết tội chính nhân,
hai việc này đều làm ĐỨC CHÚA ghê tởm.
16 Để sắm được khôn ngoan, tiền bạc trong tay
đứa ngu ích lợi gì,
bởi vì nó quá ư đần độn ?
17 Bè bạn thương nhau mọi thời mọi lúc,
vào ngày hoạn nạn chỉ có anh em.
18 Đứa ngu mới ký giao kèo,
mới đứng ra bảo lãnh cho bè bạn.

19 Ưa cãi nhau là ưa phạm tội,
tự cao tự đại là chuốc lấy suy vong.
20 Tâm địa quanh co sao gặp được hạnh phúc,
miệng lưỡi dối trá ắt phải chịu tai ương.
21 Sinh ra đứa ngu là chuốc lấy phiền muộn,
làm cha kẻ dại nào vui sướng gì đâu !
22 Tâm trí hân hoan làm thân xác lạnh mạnh,
tinh thần suy sụp khiến xương cốt rã rời.
23 Ác nhân nhận quà được giấu trong ngực áo,
khiến cán cân công lý bị bẻ cong.
24 Người hiểu biết chỉ nhắm đến khôn ngoan,
còn người ngu để mắt khắp cùng trời cuối đất.
25 Con ngu khiến cha buồn giận,
con dại làm mẹ đắng cay.
26 Phạt vạ chính nhân thì không phải lẽ,
đánh người khả kính là ngược với công bằng.
27 Người nói năng dè dặt là người hiểu biết,
kẻ giữ được điềm tĩnh là kẻ khôn ngoan.
28 Nếu biết giữ thinh lặng,
kẻ ngu cũng được kể là người khôn ngoan ;
nếu biết ngậm môi,
kẻ đó được coi là người thông hiểu.
18 1 Kẻ ích kỷ chạy theo dục vọng,
và nổi giận trước mọi lời khuyên.
2 Người ngu không ưa chuyện hiểu biết,
nhưng thích phô bày cảm nghĩ riêng.
3 Đâu có kẻ ác, đấy có khinh khi,
đâu có nhục nhã, đấy có lăng mạ.
4 Lời miệng con người là nước sâu thăm thẳm,
là dòng suối tràn trề, là nguồn mạch khôn
ngoan.
5 Bệnh vực kẻ gian ác, đè nén người vô tội,
xét xử như thế chẳng tốt đẹp gì.
6 Môi người ngu gây ra tranh cãi,
miệng của nó khiến nó chịu đòn.
7 Miệng kẻ ngu làm cho nó tàn tạ,
môi của nó là cạm bẫy cho mình.
8 Lời kẻ mách lẻo như cửa ngon vật lạ
trôi xuống tận ruột gan.
9 Người biếng nhác việc bổn phận mình
là anh em với quân phá hoại.

10 Danh ĐỨC CHÚA là tháp canh kiên vững,
chính nhân chạy đến là được an toàn.

11 Người giàu coi của cải là thành trì kiên cố,
họ cho đó là tường cao lũy dày.

12 Lòng tự cao dẫn đến suy sụp,
đức khiêm tốn đem lại vinh quang.

13 Kẻ chưa nghe đã vội cãi,
sẽ chịu tiếng nhục nhã, ngu si.

14 Người đau yếu được tinh thần nâng đỡ,
nhưng tinh thần suy sụp thì lấy ai vực lên ?

15 Trí người minh mẫn tiếp thu hiểu biết,
tri thức là điều tai kẻ khôn kiếm tìm.

16 Ai có quà biếu sẽ rộng đường lui tới,
sẽ gặp được người chức trọng quyền cao.

17 Kẻ nói trước cứ biện hộ cho mình là đúng,
nhưng đối phương đến, sẽ lộ mặt nạ y.

18 Quê gieo chấu dứt các vụ tương tranh
và phân định quyền lợi giữa những người quyền
thế.

19 Một người anh em bị xúc phạm
thì còn hơn một thành trì vững chắc.
Các cuộc cãi vã tựa như then cài cửa lũy đồn.

20 Con người phải chịu hậu quả lời mình nói
và được hưởng những gì môi miệng họ thốt ra.

21 Sống hay chết đều do cái lưỡi,
ai yêu chuộng nó, sẽ lãnh nhận hậu quả.

22 Tìm được vợ hiền là tìm thấy hạnh phúc,
và nhận được ơn ĐỨC CHÚA ban cho.

23 Người nghèo khẩn khoản nài xin,
người giàu trả lời hồng hách.

24 Có thứ bạn bè gây ra tai hoạ,
có người thân hữu gắn bó hơn cả anh em.

19 1 Thà nghèo túng mà sống vẹn toàn,
còn hơn điều ngoa mà ngu ngốc.

2 Nhiệt tình mà thiếu suy xét nào có ích chi,
bước vội vàng ắt có khi lầm lỡ.

3 Kẻ ngu dại làm hại đời mình,
nhưng lòng nó lại căm ĐỨC CHÚA.

4 Người lắm của được thêm nhiều bạn,
còn kẻ nghèo bị bạn hữu lánh xa.

5 Kẻ làm chứng gian không thoát khỏi hình phạt,
người nói năng dối trá sẽ chẳng được yên hàn.

6 Lắm kẻ tăng bốc người hào phóng,
ai cũng làm bạn với kẻ cho quà.

7 Kẻ nghèo túng bị mọi anh em khinh rẻ,
bạn hữu lại càng lánh xa !
Mong được đôi lời, cũng chẳng có.

8 Ai có óc hiểu biết thì yêu bản thân mình,
ai giữ được sáng suốt thì tìm ra hạnh phúc.

9 Kẻ làm chứng gian không thoát khỏi hình phạt,
người nói năng dối trá sẽ phải mạng vong.

10 Người ngu không hợp với nếp sống phong lưu,
người nô lệ càng không thể điều khiển hàng thủ
lãnh.

11 Hiểu biết làm con người chậm giận,
bỏ qua lời xúc phạm khiến con người được tôn
vinh.

12 Con giận của vua như tiếng gầm sư tử,
ân lộc vua ban tựa mưa móc trên cỏ xanh.

13 Con ngu là mối hoạ cho cha,
vợ lắm điều như mái nhà dột.

14 Cửa nhà, tài sản là gia nghiệp của cha ông,
còn người vợ khôn ngoan là do ĐỨC CHÚA.

15 Thói lười biếng làm con người ngủ mê,
kẻ biếng nhác sẽ phải nhịn đói.

16 Tuân giữ lệnh truyền là giữ được mạng sống,
khinh thường đường lối Chúa ắt phải mạng
vong.

17 Thương xót kẻ khó nghèo là cho ĐỨC CHÚA
vay mượn,
Người sẽ đáp trả xứng việc đã làm.

18 Hãy sửa phạt con cái bao lâu còn hy vọng,
nhưng đừng nóng nảy khiến nó phải chết.

19 Người giận dữ hung hăng sẽ phải nộp phạt,
nếu cứu nó, bạn chỉ làm tăng sự ác mà thôi.

20 Hãy lắng nghe lời khuyên, đón nhận lời nghiêm
huấn,
để sau này bạn được nên khôn.

21 Lòng con người ấp ủ bao dự tính,
duy kế hoạch của ĐỨC CHÚA mới trường tồn.

22 Con người ao ước lòng nhân nghĩa,
thà là kẻ nghèo khó còn hơn là đũa đối gian.

23 Lòng kính sợ ĐỨC CHÚA đem lại sự sống,
cho người ta ăn no ngủ kỹ, thoát khỏi mọi tai
ương.

24 Đưa lưỡi biếng thò tay vào đĩa,
nhưng chẳng buồn đưa thức ăn lên miệng.

25 Hãy đánh người ưa chế giễu,
ắt kẻ ngây thơ sẽ nên lanh lợi ;
hãy quở mắng người khôn,
người ấy sẽ thêm hiểu biết.

26 Kẻ bạc đãi cha và xua đuổi mẹ,
là đứa con đốn mạt, nhuốc nhơ.

27 Nay con, nếu thôi không nghe lời nghiêm huấn,
con sẽ lạc xa những lời lẽ khôn ngoan.

28 Kẻ làm chứng gian nhạo cười công lý,
miệng ác nhân ngôn ngẫu chuyện gian tà.

29 Án phạt dành sẵn cho kẻ ưa chế giễu,
và đòn vọt kẻ lưng đứa ngu si.

20 1 Rượu nồng sinh nhạt bóng, men say tạo ồn ào,
kẻ nào vướng vào đó, đâu còn là người khôn.

2 Con thịnh nộ của vua như tiếng gầm sư tử,
kẻ làm vua nổi giận là làm hại chính mình.

3 Tránh đôi co đem lại vinh dự cho con người,
mọi kẻ ngu đều hay sinh sự.

4 Đầu mùa đông, kẻ lười không lo cày cấy,
đến mùa gặt, nó tìm kiếm cũng ổng công.

5 Ý định lòng người tựa nước sâu thăm thẳm,
người hiểu biết mới kín múc được.

6 Lắm kẻ tự hào mình nhân nghĩa,
nhưng người thành tín, nào ai kiểm cho ra ?

7 Người công chính ăn ở đức độ,
phúc cho đàn con nối dõi tông đường !

8 Đức vua ngự trên ngai xét xử,
đưa mắt sàng lọc mọi xấu xa.

9 Ai dám nói : "Tôi đã giữ lòng mình thanh khiết,
và tôi đã sạch tội rồi !"

10 Cân non cân già, đấu gian đấu dối,
ĐỨC CHÚA ghê tởm cả hai.

11 Qua việc làm, mà người ta biết được
tính hạnh đứa trẻ có trong sáng thẳng ngay.

12 Tai để nghe, mắt để thấy,

ĐỨC CHÚA làm nên cả hai.

13 Đừng mê ngủ kéo ra nghèo túng,
chong mắt thức, bạn sẽ được cơm bánh no nê.

14 Khi mua thì chê "Đồ ôi, đồ dở !"
lúc đi khỏi, lại tự khen mua được giá hời !

15 Vàng bạc trần châu : nhiều vô kể,
miệng lưỡi thông thái : thật hiếm hoi !

16 Người nào dám bảo lãnh cho kẻ không quen,
phải giữ lấy áo của người đó ;
người nào muốn bảo đảm cho phụ nữ xa lạ,
phải đòi người đó vật thế chân.

17 Bánh phi nghĩa, con người lấy làm ngon,
nhưng sau đó, miệng nó đầy đá sỏi.

18 Lên kế hoạch, hãy dựa vào lời khuyên,
lúc giao tranh, hãy nghe lời cổ vấn.

19 Đưa ngòi lê đôi mách tiết lộ điều bí mật,
vậy đừng giao du với kẻ lảm lời.

20 Kẻ nào nguyện rửa mẹ cha,
ngay giữa đêm khuya, đèn nó bị tắt ngúm.

21 Cửa cải kiếm vội được lúc đầu,
thì về sau sẽ không được chúc phúc.

22 Bạn đừng nói : "Tôi sẽ báo thù !"
Hãy cậy trông ĐỨC CHÚA, Người sẽ cứu bạn.

23 Cân non cân già làm ĐỨC CHÚA ghê tởm,
bàn cân gian dối, nào tốt đẹp chi !

24 ĐỨC CHÚA dẫn dắt từng bước chân con người,
nẻo đời mình, phạm nhân sao hiểu hết.

25 Nguy hiểm thay, khi vội vàng khẩn dâng của cải,
rồi sau đó lại tiếc nuối nghĩ suy.

26 Vị minh quân sàng lọc lũ gian tà,
cho bánh xe cán lên bọn chúng.

27 Tinh thần là đèn sáng ĐỨC CHÚA ban cho con
người,
dò xét mọi ngõ ngách tâm can.

28 Nhân nghĩa và tín thành gìn giữ đức vua,
nhờ nhân ái, ngai vàng người bền vững.

29 Sức mạnh là niềm tự hào của giới thanh niên,
mái đầu bạc là vinh dự của hàng bô lão.

30 Vết thương nhức nhối tẩy sạch điều gian ác,
và roi vọt thấu đến tận cõi lòng.

21 1 Trong tay ĐỨC CHÚA, lòng vua tựa dòng nước chảy,
Người lèo lái đi đâu tùy ý Người.

2 Con người cho lối sống của mình là ngay thẳng, nhưng ĐỨC CHÚA thấu suốt mọi tâm can.

3 Thực thi điều công minh chính trực thì đẹp lòng ĐỨC CHÚA hơn là dâng hy lễ.

4 Mắt kiêu hãnh, lòng tự cao, vẻ hào nhoáng của ác nhân : thầy đều là tội lỗi.

5 Kế hoạch người siêng năng hẳn tạo ra lợi nhuận,
ai vội vàng hấp tấp, ắt phải chịu đói nghèo.

6 Kho tàng thu tích nhờ môi miệng điều ngoa là hơi thở thoáng qua, là bẫy làm thiệt mạng.

7 Bạo hành của kẻ ác sẽ cuốn phăng kẻ ác, vì chúng không chịu thực thi công bình.

8 Đường lối của kẻ gian ác thì quanh co, hành động của người trong sạch thì ngay thẳng.

9 Thà ở một góc trên mái nhà, còn hơn chung sống với một bà hay gây.

10 Lòng ác nhân ước ao sự dữ, ngay bạn bè, nó chẳng để mất thương.

11 Phạt đũa ưa chế giễu, kẻ khờ dại nên khôn, dạy bảo người khôn, người khôn càng hiểu biết.

12 Đáng Công Chính xem xét nhà của ác nhân, bắt ác nhân lâm vòng tai hoạ.

13 Kẻ bịt tai trước tiếng kêu của người cô thế, đến lúc nó kêu, sẽ chẳng được đáp lời.

14 Tặng phẩm kín đáo làm tiêu tan cơn giận, quà giấu trong áo làm dấy trận lôi đình.

15 Thực thi công lý là niềm vui cho người công chính, nhưng là nỗi kinh hoàng cho kẻ bất lương.

16 Kẻ lạc xa con đường hiểu biết, sẽ phải sống chung với đám âm hồn.

17 Kẻ ham vui sẽ bàn cùng đói khổ, người mê rượu chè sẽ chẳng giàu đâu !

18 Kẻ ác thành giá chuộc cho người công chính, tên phản bội bị phạt thay cho kẻ ngay lành.

19 Thà sống nơi đìu hiu cô quạnh, còn hơn bên người vợ hay gây gổ nổi xung.

20 Nhà người khôn có kho báu và dầu,

còn người ngu có gì nuốt hết.

21 Người theo đuổi công chính và nhân nghĩa, sẽ được sống lâu và vinh dự.

22 Người khôn tấn công thành của quân thiện chiến,
và lật nhào đồn lũy chúng cậy trông.

23 Kẻ giữ mồm giữ miệng, thì giữ mình khỏi những hiểm nguy.

24 Đứa kiêu căng xác xược được gọi là quân nhạo báng,
nó cư xử ngược ngạo ngược kiêu căng.

25 Vì ham muốn, đứa lười mắt mạng, bởi nó không chịu ra tay làm.

26 Suốt ngày nó những ham cùng muốn, còn chính nhân cho hết, chẳng giữ lại gì.

27 Hy lễ của ác nhân là điều ghê tởm, nhất là khi dâng với ý gian tà.

28 Kẻ làm chứng gian sẽ phải tiêu vong, còn người biết nghe có thể nói hoài.

29 Kẻ gian ác mang bộ mặt trơ trên, còn người ngay cứ vững bước trên đường.

30 Khôn ngoan, hiểu biết, nhủ khuyên, tất cả chẳng là gì sánh với ĐỨC CHÚA.

31 Chiến mã được chuẩn bị cho ngày giao tranh, nhưng thắng bại thuộc quyền ĐỨC CHÚA.

22 1 Lắm của cải đâu quý bằng danh thơm tiếng tốt, vàng với bạc nào trọng bằng được mến được thương.

2 Kẻ giàu người nghèo gặp nhau ở điểm này : cả hai đều được ĐỨC CHÚA tạo dựng.

3 Gặp nguy hiểm, người khôn ẩn mình, đứa khờ dại lao tới và bị thiệt thân.

4 Giàu sang, vinh dự và sự sống là phần thưởng ĐỨC CHÚA dành cho kẻ khiêm nhu và kính sợ Người.

5 Đường kẻ quanh co thì có gai, có bẫy, ai biết giữ mình ắt sẽ tránh xa.

6 Hãy dạy đứa trẻ đi con đường nó phải đi, để đến tuổi già, nó vẫn không lia bỏ.

7 Người giàu thì thống trị kẻ nghèo,

người đi vay làm tôi cho chủ nợ.
8 Kê gieo tai ác sẽ gặt tai ương,
nó đã tàn phá, ắt sẽ tàn lụi.
9 Người tử tế sẽ được chúc phúc,
vì đã đem cơm bánh cho người nghèo.
10 Đuổi quân nhạo báng đi là hết chuyện đôi co,
cũng chẳng còn tranh chấp với lăng mạ.
11 Ai chuộng lòng thanh khiết và ăn nói dễ thương
sẽ được vua nhận làm bạn hữu.
12 ĐỨC CHÚA để mắt trông nom người hiểu biết,
và phi bác lời lẽ kẻ bất trung.
13 Đứa lười nói : "Có con sư tử ở ngoài kia ;
nếu tôi ra đường, chắc sẽ bị ăn thịt."
14 Miệng người phụ nữ trác nết ví tựa hổ sâu,
kẻ bị ĐỨC CHÚA ruồng bỏ sẽ sa vào đó.
15 Tâm trí trẻ con vốn dại khờ,
lấy roi sửa phạt là giúp nó nên khôn.
16 Bóc lột người nghèo là làm giàu cho họ,
tặng cho kẻ giàu là khiến mình nghèo đi.
17 Con hãy lắng tai nghe lời bậc khôn ngoan,
và chú tâm vào những hiểu biết của thầy.
18 Vì khi con giữ những lời ấy trong tâm khảm
và sẵn sàng nói hết ra ngoài miệng
thì thật là vui thú dường bao !
19 Hôm nay thầy muốn dạy con, cả con nữa,
để con một niềm tin tưởng vào ĐỨC CHÚA.
20 Há thầy đã chẳng viết cho con ba mươi huấn dụ
gồm những lời khuyên răn và hiểu biết đó sao ?
21 Mục đích là để giúp con am tường
những lời chân thật
và trình bày lại cho người đã sai con
sao cho thật trung thành.
22 Đừng bóc lột người nghèo, vì họ đã nghèo sẵn ;
cũng đừng chà đạp người yếu thế nơi cửa công,
23 vì ĐỨC CHÚA sẽ biện hộ cho họ,
và những ai tước đoạt họ, Người sẽ tước mạng
sống.
24 Đừng bè bạn với người hay nóng giận,
chớ giao du với kẻ dễ nổi xung,
25 kéo con lại học đòi lối sống của chúng,
khiến thân con mắc phải bẫy dò.

26 Đừng thuộc hạng người bắt tay giao kèo,
hay hạng người bảo lãnh cho kẻ khác vay
mượn,
27 vì nếu con không có gì để trả,
giường con đang nằm, người ta cũng lấy đi.
28 Đường ranh cha ông đã ấn định từ trước,
con đừng có chuyển dời.
29 Con có thấy người giỏi giang khéo léo ?
Người ấy sẽ được vào phục vụ các vua,
chứ không phục vụ hạng tầm thường.
23 1 Khi con ngồi ăn với kẻ có chức quyền,
hãy để ý kỹ người đối diện.
2 Nếu con vốn tham ăn, hãy đặt dao kè cổ.
3 Đừng thèm thường cao lương mỹ vị của hắn,
vì đó là thứ đồ ăn phỉn gạt.
4 Chớ nhọc công thu tích của cải,
và cũng đừng bận tâm đến nó ;
5 mắt con vừa thấy, nó đã chẳng còn,
vì nó mọc cánh bay đi mất,
tựa đại bàng bay tới trời cao.
6 Chớ ăn bánh của quân xấu bụng,
đừng thèm thường cao lương mỹ vị của hắn.
7 Vì lòng hắn nghĩ sao, con người hắn như vậy.
Hắn mời con : "Ăn uống đi nào !"
Nhưng đâu phải hắn có lòng với con.
8 Mẩu bánh vừa nuốt vào, con đã phải thổ ra.
Mắt công toi bao nhiêu lời tốt đẹp,
9 con đừng nói vào tai đứa dốt,
vì nó sẽ khinh dễ lời lẽ khôn ngoan của con.
10 Con chớ chuyển dời đường ranh cũ,
cũng đừng xâm phạm cánh đồng của trẻ mồ côi,
11 vì Đấng cứu chuộc chúng là Đấng hùng mạnh,
chính Người sẽ biện hộ cho chúng chống lại
con.
12 Con hãy để tâm đón lấy lời huấn dụ,
và lắng tai nghe điều hiểu biết.
13 Đừng ngại gì khi phải phạt trẻ con,
nếu con đánh nó bằng roi, nó đâu có chết.
14 Lấy roi đánh nó là cứu nó khỏi âm ty.
15 Hỡi con, tâm trí con khôn ngoan

thì lòng dạ thầy cũng vui sướng.

16 Môi miệng con nói những lời chính trực
thì tâm hồn thầy sẽ mừng rỡ hân hoan.

17 Đừng để lòng con phân bì với quân tội lỗi,
nhưng hãy luôn kính sợ ĐỨC CHÚA,

18 vì chắc chắn con có một tương lai
và niềm hy vọng của con sẽ không thành mây
khói.

19 Hỡi con, hãy nghe thầy và con sẽ nên khôn,
hãy hướng lòng con theo chính đạo.

20 Đừng nhập bọn với quân chè chén say sưa,
với những kẻ chỉ mê ăn mê nhậu.

21 Bởi vì kẻ say sưa ăn nhậu ắt sẽ phải túng nghèo
;
kẻ mơ màng buồn ngủ sẽ khổ rách áo ôm.

22 Hãy lắng nghe cha con, đáng sinh thành ra con,
đừng khinh dễ mẹ con khi người già yếu.

23 Chân lý và khôn ngoan, nghiêm huấn và hiểu
biết,
con hãy mua lấy chứ đừng bán đi.

24 Thân phụ người công chính sẽ mừng vui,
đáng sinh thành người khôn sẽ hoan hỷ.

25 Ước gì cha mẹ con được hỷ hoan
và người sinh ra con được mừng rỡ.

26 Hỡi con, hãy hết lòng tin tưởng vào thầy
và hãy để mắt noi gương thầy.

27 Vì gái điếm là hố sâu
và phụ nữ ngoại tình là giếng hẹp.

28 Nó khác nào kẻ cướp rình chờ
hòng tống số những kẻ bất trung trong nhân
loại.

29 Ai kêu : "Than ôi !" ? Ai kêu : "Khổ quá !" ?
Ai cứ gây gỗ ? Ai phải thờ than ?
Ai chịu những vết thương vô lý ?
Ai có đôi mắt đỏ ngầu ?

30 Đó là kẻ nấn ná mãi bên ly rượu,
là người đã ném đủ thứ rượu ngon.

31 Nhìn rượu làm chi : rượu màu đỏ hồng,
óng ánh trong ly, rồi trôi xuống cổ.

32 Nhưng rốt cuộc, rượu như rắn cắn,
như nọc độc hổ mang.

33 Mắt con sẽ thấy những điều kỳ dị,

lòng con tuôn ra bao chuyện nhảm nhí.

34 Con như người bồng bênh giữa biển khơi,
lắc lư trên cột buồm.

35 "Bị người đánh, tôi chẳng biết đau,
bị người đập, tôi đâu cảm thấy.
Đến bao giờ mới tỉnh rượu đây
để tôi lại kiểm thêm ly nữa ?"

24 1 Chớ phân bì với quân tội lỗi,
cũng đừng ham bè bạn với chúng,
2 vì lòng chúng chỉ nghĩ đến bạo hành
và môi chúng toàn nói lời độc ác.
3 Có khôn ngoan mới dựng được nhà,
có sáng suốt mới biết xây cho vững.
4 Nhờ hiểu biết, phòng ốc mới đầy dư
mọi của cải sang trọng và quý giá.
5 Người khôn ngoan được nên mạnh mẽ,
kẻ hiểu biết làm sức mạnh gia tăng.
6 Khi giao chiến, cần lời chỉ đạo,
muốn thắng trận, cần nhiều cố vấn.
7 Đối với kẻ ngu, đức khôn ngoan cao vời vợi,
nơi cổng thành, nó chẳng dám hé môi.
8 Kẻ mưu tính những chuyện gian tà
sẽ bị gọi là vua bịp bợm.
9 Kẻ ngu si chỉ mưu toan tội lỗi,
quân chế nhạo bị kẻ ghét người khinh.
10 Ngày khốn quẫn mà để mất tinh thần,
sức lực con ắt sẽ bị suy giảm.
11 Hãy giải thoát những người bị đem đi giết,
cứu những ai lao đảo bước đến pháp trường.
12 Giả như con bảo : "Tôi đâu biết chuyện ấy,"
thì Đáng đo lòng người lại không hiểu hết sao ?
Đáng canh giữ lòng con thấu suốt cả,
Người sẽ thưởng phạt ai nấy theo việc họ làm.
13 Hỡi con, cứ ăn đi, mật ong ngon lắm,
mật ong nguyên chất ngọt ngào trong miệng
con.
14 Con nên nhớ : đức khôn ngoan đối với con cũng
vậy.
Nếu con gặp được, hẳn sẽ có tương lai,
và niềm hy vọng của con sẽ không tan vỡ.

15 Này kẻ gian, chớ rình rập nhà người công chính,
cũng đừng phá phách nơi họ ở.
16 Vì chính nhân có ngã bảy lần cũng đứng lên được,
còn kẻ ác cứ lảo đảo hoài trong cảnh tai ương.
17 Khi quân thù gục ngã, con đừng lấy làm vui,
lúc nó bị lảo đảo, lòng con chớ reo mừng,
18 kẻ ĐỨC CHÚA trông thấy mà gai mắt
và không nổi giận với nó nữa đâu.
19 Đừng ganh ghét với bọn bất lương,
chớ ghen tương cùng phường gian ác.
20 Vì bọn bất lương chẳng có tương lai,
và ngọn đèn của phường gian ác sẽ tàn lụi.
21 Hỡi con, hãy kính sợ ĐỨC CHÚA và nhà vua,
đừng giao du với những quân nổi loạn.
22 Vì tai hoạ sẽ giáng xuống bất ngờ,
cả hai sẽ tiêu diệt chúng ra sao, nào có ai lường
được ?

23 Những câu sau đây cũng là của bậc khôn ngoan :
Xét xử thiên vị là điều không tốt.

24 Ai bảo kẻ gian ác rằng : "Anh vô tội !" thì sẽ bị các dân nguyên rửa, các nước cười chê.

25 Còn ai răn đe nó, ắt sẽ được mừng vui và phúc lành sẽ đến trên người đó.

26 Ai trả lời thẳng thắn mới là người bạn thật.

27 Hãy ổn định mọi chuyện bên ngoài và thu xếp công việc đồng áng, rồi sau đó mới lo dựng nhà.

28 Đừng vô cớ làm chứng hại bạn bè, cũng đừng nói ngọt nói ngon mà lừa đảo họ.

29 Con đừng nói : "Hắn đối xử với tôi ra sao, tôi xử lại với hắn như vậy. Tôi trả báo từng người theo việc họ làm."

30 Tôi đi ngang cánh đồng của người biếng nhác, qua vườn nho của kẻ ngu si.

31 Và này : chỗ nào cũng um tùm gai góc, khắp mặt đất phủ đầy cỏ dại, tường đá bị sụp đổ hoang tàn.

32 Tôi đã nhìn và để tâm suy nghĩ,

tôi đã thấy và rút ra bài học này :

33 Ngủ một chút, chớp mắt một chút, khoanh tay nằm một chút,

34 là cái nghèo sẽ đến với bạn như tên du thủ du thực,
cảnh bản cùng sẽ đột nhập như người có vũ trang.

25 1 Đây cũng là những châm ngôn của vua Sa-lô-môn
được quần thần của Khít-ki-gia, vua nước Giu-đa, ghi chép lại.

2 Thiên Chúa vinh quang khi giấu kín việc Người làm,

đức vua vinh quang khi thấu hiểu việc nước.

3 Như trời cao đất dày,
tâm trí bậc đế vương thật vô phương dò thấu.

4 Lọc hết cặn bản ra khỏi bạc,
thợ bạc sẽ có một cái bình.

5 Loại người gian ác khỏi long nhan,
ngai vàng sẽ kiên vững trên nền công chính.

6 Trước long nhan, đừng lên mặt kiêu kỳ,
chớ đứng vào chỗ của hàng vị vọng.

7 Thà được người ta bảo : "Xin mời ông lên trên !" còn hơn bị hạ xuống trước mặt người quyền cao chức trọng.

Điều mắt con nhìn thấy,

8 con đừng vội đem ra trước toà,
vì nếu đối phương làm cho con phải xấu hổ, thì rốt cuộc con sẽ ăn nói ra sao ?

9 Cứ tranh cãi với đối phương,
nhưng đừng tiết lộ chuyện riêng của người

khác,

10 kẻ có ai nghe được, họ sẽ phỉ báng con,
và con không rút lại được những lời nói xấu.

11 Lời nói ra đúng lúc đúng thời
khác chi tào vàng trên đĩa bạc chạm trổ.

12 Đối với kẻ biết nghe, lời trách cứ của người khôn

tựa nhãn vàng hay kiềng vàng hảo hạng.

13 Sứ giả trung tín với kẻ sai mình đi

thì đáng quý như tuyết mát ngày mùa :
người đó làm vững lòng ông chủ.

14 Kẻ to miệng hứa tặng quà mà không giữ lời hứa
chẳng khác nào có mây, có gió mà chẳng có
mưa.

15 Cứ kiên nhẫn, thủ lãnh sẽ xiêu lòng,
lời mềm mỏng làm nát tan xương cốt.

16 Kiếm được mật, con chỉ ăn vừa đủ,
ăn quá nhiều, ắt sẽ mưa ra thôi.

17 Đừng nằng lui tới với bạn bè,
kẻo nó chán ngấy con mà đem lòng ghét bỏ.

18 Kẻ làm chứng gian hại bạn bè
chẳng khác nào chuỳ, gươm và tên nhọn.

19 Trong ngày khốn quẫn, lòng tin tưởng vào đũa
bất trung
sẽ như răng lung lay, như chân lão đảo.

20 Ca hát khi người khác khổ đau
thì như lột áo lúc trời lạnh
hay đổ thêm giấm vào nước chanh.

21 Kẻ thù con có đói, hãy cho nó bánh ăn,
nó có khát, hãy cho nước uống.

22 Như vậy là chất than hồng lên đầu nó,
và ĐỨC CHÚA sẽ thưởng cho con.

23 Như gió bắc khiến trời đổ mưa,
lời nói lén làm người ta nổi giận.

24 Thà ở một góc trên mái nhà,
còn hơn chung sống với một bà hay gây.

25 Tin vui từ phương xa đến
tựa nước mát khi cổ họng ráo khô.

26 Nước bị đục, suối bị dơ,
chính nhân bị kẻ gian ác làm nghiêng ngửa.

27 Mật ong, ăn quá nhiều không tốt,
những lời ca ngợi, con chớ mãi kiếm tìm.

28 Người không biết tự chủ
ví như thành bỏ ngõ, không tường lũy chớ che.

26 1 Tuyết đầu rơi mùa hè, trời đầu mưa mùa gặt,
quyền cao chức trọng đâu hợp với kẻ ngu si.

2 Như chim sẽ bay, như chim én lượn,
lời nguyện rửa vô có cũng chẳng đi tới đâu.

3 Roi dành cho ngựa, hàm thiếc cho lừa,

đòn vọt dành cho lưng lừa ngu xuẩn.

4 Đừng đáp lại đũa ngu theo cái ngu của nó,
kẻo chính con cũng lại giống nó thôi.

5 Hãy đáp lại đũa ngu theo cái ngu của nó,
kẻo nó cứ tưởng là nó khôn.

6 Nhờ đũa ngu chuyển giùm sứ điệp
chẳng khác chi tự chặt chân mình
và gánh lấy biết bao tai hoạ.

7 Đũa dốt mở miệng nói khôn nói ngoan
thì cũng như anh què đi khắp khiêng.

8 Bày tỏ lòng kính trọng đũa ngu
chẳng khác chi cột sỏi vào ná bắn.

9 Đũa dốt mở miệng nói khôn nói ngoan
chẳng khác gì kẻ say vung cành gai mà múa.

10 Ai mượn kẻ ngu hay người say
thì cũng ví tựa kẻ bắn cung
gây thương tích cho mọi người qua lại.

11 Con chó quay lại chỗ nó mưa,
đũa ngu lặp lại chuyện ngu đần.

12 Nếu con gặp một kẻ tự cho mình là khôn,
thì thà hy vọng vào đũa ngu còn hơn.

13 Tên lừa nói : "Ngoài đường có sư tử,
nơi quảng trường có chúa sơn lâm."

14 Cánh cửa xoay trên trục,
đũa lừa lẩn trên giường.

15 Kẻ lừa biếng thò tay vào đĩa,
nhưng chẳng buồn đưa thức ăn lên miệng.

16 Kẻ lừa biếng tự hào
mình khôn hơn bảy người có tài đối đáp.

17 Xen vô chuyện của người
khác nào kéo tai chó chạy rong.

18 thì cũng như người giả vờ điên
phóng lửa, bắn tên gây chết chóc.

19 Kẻ lừa đảo bạn bè, rồi bảo : "Đùa đấy thôi !"

20 Củi tàn thì lừa tắt,
hết kẻ mách lẻo thì cũng bớt đôi co.

21 Than nuôi bếp hồng, củi nuôi lừa đỏ,
kẻ hay gây gổ khiến cái cọ bùng lên.

22 Lời đũa mách lẻo như của ngon vật lạ
trôi xuống tận ruột gan.

23 Lời lẽ mặn nồng mà lòng dạ xấu xa
chẳng khác nào bạc cặn dất trên đồ gốm.

24 Kẻ ghét ghen, môi miệng khéo vờ vĩnh,
nhưng thâm tâm vẫn đặt chuyện lọc lừa.

25 Nó dùng lời quyến rũ, con đừng có tin,
vì lòng nó chứa đầy chuyện ghê tởm.

26 Nó mưu mô che đậy lòng ghen ghét,
nhưng ác tâm của nó bị đại hội vạch trần.

27 Kẻ đào hố bị sa xuống hố,
người lăn đá lại bị đá đè.

28 Lưỡi dối gian ghét người nó làm hại,
miệng ngọt xót gây đổ vỡ nát tan.

27 1 Chớ huênh hoang tự đắc về ngày mai,
vì hôm nay sẽ xảy ra chuyện gì, con đâu biết
được.

2 Hãy để kẻ xa người lạ ngợi khen con,
đừng có hé môi khen ngợi chính mình.

3 Đá nặng, cát cũng nặng,
đưa ngu nổi giận còn nặng nề hơn.

4 Đưa nóng giận thì độc ác, kẻ thịnh nộ thì bạo
tàn,
nhưng trước người nổi cơn ghen, ai nào đứng
vững ?

5 Thà chỉ trích công khai
còn hơn yêu thương mà không bày tỏ.

6 Bạn bè làm thương tổn, bạn bè vẫn chân thành,
kẻ thù có ôm hôn, kẻ thù cũng giả dối.

7 Người no, tảng mặt cũng coi thường,
kẻ đói thấy đáng cay cũng ngọt.

8 Người xa quê như chim xa tổ.

9 Dầu và hương thơm làm phấn khởi lòng người,
tình bạn ngọt ngào giúp tinh thần thêm vững
mạnh.

10 Bạn của con hay bạn của cha con, đừng nỡ bỏ
rơi họ.
Gặp ngày khốn quẫn, đừng đến nhà anh em
con,
vì anh em xa không bằng láng giềng gần.

11 Nay con, hãy khôn ngoan cho thầy được thoải
dạ
và có thể đối đáp với ai sỉ nhục thầy.

12 Gặp nguy hiểm, người khôn ẩn mình,

đưa khờ dại lao tới và bị thiệt thân.

13 Người nào dám bảo lãnh cho kẻ không quen,
phải giữ lấy áo của người đó ;
người nào muốn bảo đảm cho phụ nữ xa lạ,
phải đòi người đó vật thế chân.

14 Lớn tiếng chúc lành cho bạn hữu ngay từ sáng
sớm
thì chẳng khác nào nguyên rửa họ.

15 Đàn bà lắm điều như nhà dột ngày mưa.

16 Giữ được đàn bà như giữ được gió,
hay nắm được dầu trong tay.

17 Sắt bén nhờ sắt,
con người nên sắc bén nhờ bạn bè.

18 Giữ cây vả thì được ăn trái vả,
bảo vệ thầy ất sẽ được kính yêu.

19 Nước phản chiếu khuôn mặt,
tâm tư phản ánh con người.

20 Âm ty, âm phủ không bao giờ đầy,
cặp mắt con người chẳng bao giờ thoả.

21 Lò thử vàng, nồi thử bạc,
tiếng khen cho thấy giá trị con người.

22 Giã đưa ngu trong cối như lấy chày giã gạo,
con cũng chẳng lọt được cái ngu của nó.

23 Hãy biết rõ tình trạng bày gia súc
và lưu tâm đến đàn vật của con,
vì cửa cải không bền lâu muôn thuở
và danh vọng chẳng lưu truyền muôn kiếp.

25 Khi cỏ khô đã cắt và cỏ non lại mọc,
khi cỏ xanh trên đồi núi cũng được gom về
thì chiên sẽ cho con có áo che thân,
dê sẽ giúp con có tiền tựu ruộng,
và sẽ có đủ sữa dê để nuôi bản thân con,
nuôi cả nhà và các tỷ nữ.

28 1 Ác nhân trốn chạy dù không ai đuổi bắt,
còn chính nhân đứng vững tựa sự tử con.

2 Khi đất nước loạn lạc
thì lắm kẻ xưng hùng xưng bá,
còn đất nước được ổn định
là nhờ một người hiểu biết khôn ngoan.

3 Ác nhân bóc lột người thiếu thốn,

khác nào cơn mưa lũ gây nên cảnh đói ăn.

4 Kẻ bỏ lề luật thì ca ngợi ác nhân,
người giữ lề luật thì chống lại bọn chúng.

5 Phường gian ác đâu hiểu lẽ công bình,
nhưng ai kiếm tìm ĐỨC CHÚA thì am tường
mọi sự.

6 Thà nghèo mà ăn ở vẹn toàn
còn hơn giàu mà sống quanh co.

7 Người giữ lề luật là đứa con khôn,
kẻ bè bạn với phường bê tha làm cho cha tủi
nhục.

8 Cho vay nặng lãi để được thêm giàu có
là gom của vào tay kẻ biết thương người nghèo.

9 Ai bưng tai chẳng muốn nghe lề luật,
cả lời nó nguyện cầu cũng đáng ghê tởm.

10 Kẻ quyến rũ người ngay thẳng theo đường xấu
thì chính nó lại sa vào hố nó đào,
nhưng người sống vẹn toàn sẽ thừa hưởng
hạnh phúc.

11 Kẻ giàu có cứ tưởng mình khôn,
nhưng người nghèo mà sáng suốt thì biết rõ kẻ
ấy.

12 Khi chính nhân thẳng trận
thì vinh quang chiếu toả nơi nơi,
khi kẻ ác đứng lên, ai cũng phải ẩn mình.

13 Kẻ giấu tội mình sẽ không thành đạt,
nhưng ai xưng thú và chừa tội sẽ được xót
thương.

14 Phúc cho người luôn luôn biết sợ,
còn kẻ cứng lòng sẽ gặp phải tai ương.

15 Như sư tử rống, như gấu xông vào mồi,
kẻ bất lương thống trị đám dân đen cũng vậy.

16 Kẻ cầm quyền ngu dốt lo chiếm đoạt cho nhiều,
còn ai khinh chê lợi lộc bất chính, sẽ được
trường thọ.

17 Kẻ bị giày vò vì tội sát nhân sẽ phải trốn chạy
cho đến chết
chẳng cần bắt nó làm chi !

18 Người sống thanh liêm sẽ được cứu thoát,
kẻ ăn ở quanh co sẽ sa vào hố bẫy.

19 Người canh tác đất đai được no đầy cơm bánh,

kẻ chạy theo chuyện phù phiếm sẽ phải chịu
bần cùng.

20 Người trung tín được đầy dư phúc lành,
kẻ muốn mau giàu sẽ không thoát khỏi hình
phạt.

21 Thiên vị thì chẳng tốt đẹp gì,
người ta có thể phạm tội chỉ vì một mẩu bánh.

22 Người xấu bụng chạy theo tiền của,
đâu biết rằng cảnh nghèo sắp ập đến bên mình.

23 Kẻ dám khiển trách người
cuối cùng lại được người quý yêu
hơn kẻ chỉ buông lời xu nịnh.

24 Kẻ bóc lột mẹ cha, rồi bảo : "Đâu có tội vạ gì !",
chính hắn là bạn của quân ăn cướp.

25 Kẻ lăm tham vọng thì gây ra cãi vã,
còn ai cậy vào ĐỨC CHÚA sẽ được thịnh đạt.

26 Kẻ cậy mình tài trí, ấy là kẻ ngu si.
Người theo lẽ khôn ngoan, ắt sẽ được cứu
thoát.

27 Ai bố thí cho người nghèo
sẽ chẳng hề túng thiếu.
Còn ai cứ nhắm mắt làm ngơ
sẽ phải chịu bao lời nguyện rửa.

28 Kẻ ác đứng lên, người người đều lẫn trốn.
Kẻ ác sụp đổ, chính nhân lại thêm đông.

29 1 Người được sửa dạy mà cứng đầu cứng cổ
sẽ suy sụp bất ngờ, vô phương cứu chữa.

2 Chính nhân cầm quyền, dân mừng rỡ.
Ác nhân cai trị, dân oán than.

3 Người mền chuộng sự khôn ngoan
làm cho cha vui thoả.
Kẻ giao du với bọn đảng điểm
khiến sản nghiệp tiêu tan.

4 Vua công minh khiến đất nước ổn định.
Vua đòi thuế nặng làm đất nước suy vong.

5 Nịnh hót ai
là giăng lưới dưới chân kẻ ấy.

6 Ác nhân phạm tội là rơi vào cạm bẫy,
còn chính nhân được vui sướng hò reo.

7 Người công chính quan tâm đến quyền lợi kẻ
nghèo,
điều đó, ác nhân sao hiểu nổi !

8 Quân chống đối làm cả thành sôi sục,
người khôn ngoan khiến cơn giận nguôi ngoai.

9 Tranh tụng với kẻ dốt,
người khôn có giận hay cười, chẳng lúc nào
yên.

10 Người lương thiện bị quân khát máu căm thù,
nhưng lại được người chính trực tìm kiếm.

11 Kẻ ngu để cơn giận tự do bộc phát,
còn người khôn biết dần xuống cho êm.

12 Lãnh đạo mà để tâm nghe lời gian trá
thì thuộc hạ sẽ thành một lũ xấu xa.

13 Kẻ nghèo hèn và đũa bóc lột
giống nhau ở điểm này :
cả hai đều được ĐỨC CHÚA cho nhìn thấy ánh
sáng.

14 Vua theo sự thật mà xét xử người nghèo
thì ngai vàng sẽ bền vững thiên thu.

15 Có chịu đòn chịu mắng mới nên khôn,
trẻ con thả lỏng gây tủi buồn cho mẹ.

16 Ác nhân cầm quyền thì tội ác gia tăng,
nhưng chính nhân sẽ thấy chúng suy tàn.

17 Hãy sửa phạt con, nó sẽ cho bạn được thành
thời
và khiến lòng bạn vui sướng.

18 Khi không còn thị kiến, dân sẽ sống buồn thả,
nhưng ai còn giữ luật, quả là người có phúc.

19 Đừng sửa dạy tôi tớ bằng lời nói suông,
nó hiểu cũng chẳng tuân chẳng giữ.

20 Gặp phải người nói năng bộp chộp,
thà trông cậy đũa dốt còn hơn.

21 Nuông chiều tôi tớ khi nó còn nhỏ dại
thế nào cũng biến nó thành tên cứng đầu.

22 Người hay giận thường gây tranh cãi,
kẻ nóng tính phạm bao lỗi lầm.

23 Tính tự cao hạ đũa tự cao xuống,
người tự hạ sẽ được tôn vinh.

24 Kẻ đồng lõa với tên trộm cắp
là làm hại chính bản thân mình.
Nó nghe thấy lời nguyên rủa

mà vẫn không chịu tiết lộ chi.

25 Nỗi sợ sệt khiến con người sa bẫy,
nhưng ai cậy trông ĐỨC CHÚA thì được an
toàn.

26 Lắm kẻ đến cầu cạnh người quyền thế,
nhưng ĐỨC CHÚA mới đem lại công lý cho mỗi
người.

27 Chính nhân kinh tởm kẻ sống bất công,
ác nhân kinh tởm người theo đường chính trực.

30 1 Lời của ông A-gua là con ông Gia-ke, người Ma-xa.
Ông A-gua tuyên sấm như sau với ông I-thi-ên, với ông
I-thi-ên và ông U-khan :

2 Quả tôi ngu dốt hơn mọi người,
không có chút thông minh của con người.

3 Tôi đã không được học hỏi về sự khôn ngoan,
không hiểu biết chi về Đấng Thánh.

4 Ai đã lên trời rồi lại xuống ?
Ai đã gom gió vào lòng bàn tay ?
Ai đã dồn nước vào áo choàng ?
Ai đã ấn định biên cương cho cõi đất ?
Danh Đấng ấy là chi ? Và con Đấng ấy tên là gì
?

Hẳn con đã biết.

5 Mọi lời Thiên Chúa phán đều được chứng
nghiệm.
Người là khiên thuẫn cho ai tìm ẩn náu nơi
Người.

6 Đừng thêm thất chí vào lời Người phán dạy
kẻo bị Người quở trách, và con thành kẻ nói dối
nói gian.

7 Con chỉ xin hai điều,
Ngài đừng nổi giận từ trước khi con nhắm mắt :

8 Xin đẩy xa con lời dối trá và chuyện lọc lừa.
Xin đừng để con túng nghèo,
cũng đừng cho con giàu có ;
chỉ xin cho con cơm bánh cần dùng,

9 kẻo được quá đầy dư, con sẽ khước từ Ngài mà
nói :
"ĐỨC CHÚA là ai vậy ?"

hay nếu phải túng nghèo, con sinh ra trộm cắp,
làm ô danh Thiên Chúa của con.

10 Chớ đặt điều nói xấu nô lệ với chủ nó,
kẻo nó nguyên rửa con và con phải chịu tội.

11 Có hạng người nguyên rửa cha
và không cầu phúc cho mẹ.

12 Có hạng người cứ cho mình là trong sạch
dù chưa được gột rửa khỏi vết nhơ.

13 Có hạng người giương cặp mắt kiêu kỳ,
đưa cái nhìn ngạo mạn.

14 Có hạng người răng như kiếm, hàm như dao,
ăn sống nuốt tươi kẻ nghèo hèn khốn khổ,
gạt họ ra khỏi đất nước, khỏi loài người.

15 Đĩa có hai đứa con gái là : "Cho nữa đi ! Cho
nữa đi !"
Có ba điều không bao giờ thoả mãn,
và bốn chuyện không bao giờ nói : "Đủ rồi !"

16 Đó là : cõi âm ty, lòng dạ son sẻ,
đất chẳng bao giờ no nước,
và lửa không bao giờ nói : "Đủ rồi !"

17 Kẻ nào giương mắt chế giễu cha,
và coi thường chuyện vâng lời mẹ,
sẽ bị quạ ở lưng sâu móc mắt,
và bị loài diều hâu rửa thịt.

18 Có ba điều quá kỳ diệu đối với tôi,
và bốn chuyện tôi không sao hiểu nổi,
đó là đường diều hâu bay lượn trên trời,
đường rắn bò trên đá,
đường thuyền bè đi lại giữa biển khơi,
và đường của chàng thanh niên tìm đến cô thiếu
nữ.

20 Đường của người phụ nữ ngoại tình cũng vậy :
cô ả ăn xong, chùi miệng và nói : "Em có làm
điều gì xấu đâu !"

21 Có ba điều khiến đất chuyển rung,
và bốn chuyện nó không sao chịu nổi :

22 Đầy tớ lên ngôi vua,
kẻ ngu được dư thừa cơm bánh,
23 người đàn bà dễ ghét kiếm được tấm chồng,
đứa nữ tỳ hưởng sản nghiệp bà chủ.

24 Trên mặt đất có bốn loài bé nhỏ,

nhưng rất mực khôn ngoan :

25 Loài kiến là đám dân yếu ớt,
nhưng mới mùa hè đã biết chuẩn bị thức ăn.

26 Loài ngán thử là đám dân nhược tiểu,
nhưng lại biết làm nhà nơi hốc đá.

27 Châu chấu nào có vua đâu,
thế mà vẫn di chuyển theo hàng ngũ.

28 Thần lẩn, ta bắt được bằng tay,
nhưng nó sống cả nơi đền đài vua chúa.

29 Ba loài có bước đi lẫm liệt,
và bốn loài có dáng dấp oai phong :

30 Sư tử, dũng mãnh hơn mọi loài thú
và không chịu lùi bước trước bất cứ loài nào,

31 gà trống nghênh ngang hay dê đực,
và ông vua điều khiển quân binh.

32 Nếu con đã dại dột tự đề cao,
khi nghĩ lại, con hãy đặt tay lên miệng.

33 Vì đánh sừa sẽ được bơ, bóp mũi sẽ bật máu,
và chọc giận sẽ sinh chuyện đôi co.

31 1 Lời của Lơ-mu-ên, vua Ma-xa,
những lời thái hậu đã dạy người.

2 Hỡi con trai ta, đứa con lòng dạ ta đã cứu
mang,
đứa con ta đã cầu khẩn được.

3 Đừng hiến sinh lực của con cho phụ nữ,
đừng trao cuộc đời cho những ả làm hư hỏng
các vua.

4 Hỡi Lơ-mu-ên,
đã làm vua thì đừng nên uống rượu,
làm người lãnh đạo thì đừng thích chất men,
kẻo uống vào rồi thì quên cả luật pháp,
và coi thường quyền lợi của mọi kẻ khốn cùng.

6 Hãy đem chất men cho kẻ đang hấp hối,
và đem rượu cho người chịu đắng cay,
để họ uống mà quên đi cảnh nghèo,
khỏi nhớ đến nỗi khổ đau phiền muộn nữa.

8 Con hãy mở miệng nói thay cho người câm,
và biện hộ cho mọi người bất hạnh.

9 Hãy mở miệng xét xử thật công minh,
biện hộ cho những kẻ nghèo nàn khốn khổ.

10 Tìm đâu ra một người vợ đảm đang ?
Nàng quý giá vượt xa châu ngọc.

11 Chồng nàng hết dạ tin tưởng nàng,
chàng sẽ chẳng thiếu chi lợi lộc.

12 Suốt đời, nàng đem lại hạnh phúc
chứ không gây tai hoạ cho chồng.

13 Nàng tìm kiếm len và vải gai,
rồi vui vẻ ra tay làm việc.

14 Giống như những thương thuyền,
nàng đem lương thực về từ tận phương xa.

15 Nàng thức dậy khi trời còn tối,
cung cấp phần ăn cho cả nhà, và sai bảo con ăn
đưa ở.

16 Nàng để mắt đến một thửa ruộng và tậu lấy ;
nàng dùng huê lợi đôi tay mình làm ra
mà canh tác một vườn nho.

17 Nàng thắt lưng cho chặt,
luyện cánh tay cho mạnh mẽ dẻo dai.

18 Nàng thấy công việc sinh nhiều lợi nhuận,
đèn trong nhà thấp sáng thâu đêm.

19 Nàng tra tay vào guồng kéo sợi,
và cầm chắc suốt chỉ trong tay.

20 Nàng rộng tay giúp người nghèo khổ
và đưa tay cứu kẻ khốn cùng.

21 Nàng không sợ người nhà bị lạnh vì tuyết
sương,
bởi cả nhà đều được mặc hai áo.

22 Nàng tự tay làm lấy chăn mền,
nàng mặc toàn vải gai, vải tía.

23 Chồng nàng được tiếng thơm nơi cổng thành
khi ngồi chung với hàng kỳ mục trong dân.

24 Nàng dệt vải đem bán,
cung cấp dây lưng cho nhà buôn.

25 Trang phục của nàng là quyền uy danh giá,
nàng mỉm cười khi nghĩ đến tương lai.

26 Nàng khôn ngoan trong lời ăn tiếng nói
và dịu hiền khi dạy dỗ bảo ban.

27 Nàng để mắt trông nom mọi việc trong nhà,
bánh nàng ăn là do mồ hôi nước mắt nàng làm
ra,

28 con nàng đứng lên ca tụng nàng có phúc,

chồng nàng cũng tấm tắc ngợi khen :

29 "Có nhiều cô đảm đang,
nhưng em còn trỗi trang gấp bội."

30 Duyên dáng là giả trá, sắc đẹp là phù vân.
Người phụ nữ kính sợ ĐỨC CHÚA
mới đáng cho người đời ca tụng.

31 Hãy để cho nàng hưởng những thành quả tay
nàng làm ra.
Ước chi nơi cổng thành nàng luôn được tán
dương ca tụng
do những việc nàng làm.